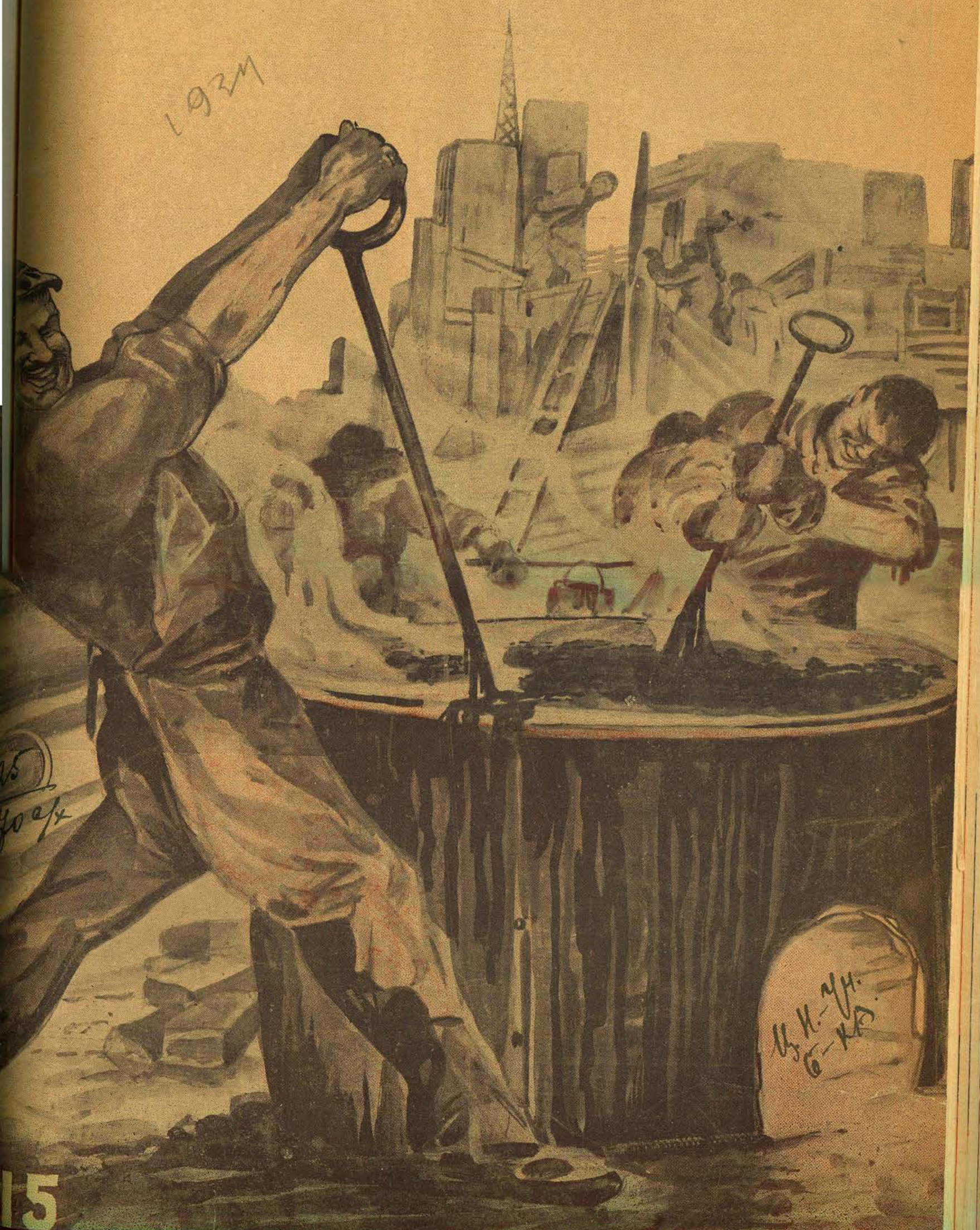

ВРЕСВИТ

К. 6176

1934

25
40 2/4

К. К. 2/4
6-12

ТРЕСТ ТОЧНОЙ МЕХАНИКИ

ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ПРОДУКЦИИ.

За последнее время заметно усилилось внимание хозорганов к вопросам улучшения качества изделий и контроля над производством в целях этого улучшения.

Первым условием для достижения лучшего качества изделий является, без сомнения, **лабораторное испытание**, измерение, исследование, поверка. В первую очередь должны испытываться на пригодность и соответствие техническим условиям сырые материалы — металлы, растительные продукты, химические продукты и т. д. Дальше, особенно в обрабатывающей металлопромышленности, проверке и испытанию должны подвергаться рабочие инструменты. И в третью очередь — полуфабрикаты и готовые изделия.

Без работы в этих трех направлениях не может быть вполне хороших, твердо установленного качества изделий. Неподходящий материал, обработанный плохими инструментами не может дать хорошего изделия.

Таким образом перед промышленностью Союза ставится большая и важная задача, — восстановить, расширить, организовать **заводские испытательные лаборатории**. Эти лаборатории должны быть обеспечены всей необходимой аппаратурой и оборудованием.

Для них нужны — точные весы, микроскопы, сушильные шкафы и водяные бани, различная химическая стеклянная посуда и аппаратура, термометры и разнообразные специальные приборы, список которых включает многие тысячи названий.

Производство этих приборов сосредоточено в настоящее время в **Тресте Точной Механики**. Трест выпускает: лабораторные весы для нагрузки в 20, 100, 200, 500 г и мм с чувстви-

десятки тысяч наборов граммовых гирь, аналитические разновесы. Из этих производств — лабораторные аналитические весы — дело совершенно новое в России и представляющее большие трудности, т. к. способы выверки и регу лировки весов составляют секрет заграничных фирм.

Поверочное отделение на заводе „Геофизика“.

Трест изгот вляет также: термостаты, сушильные шкафы, все-

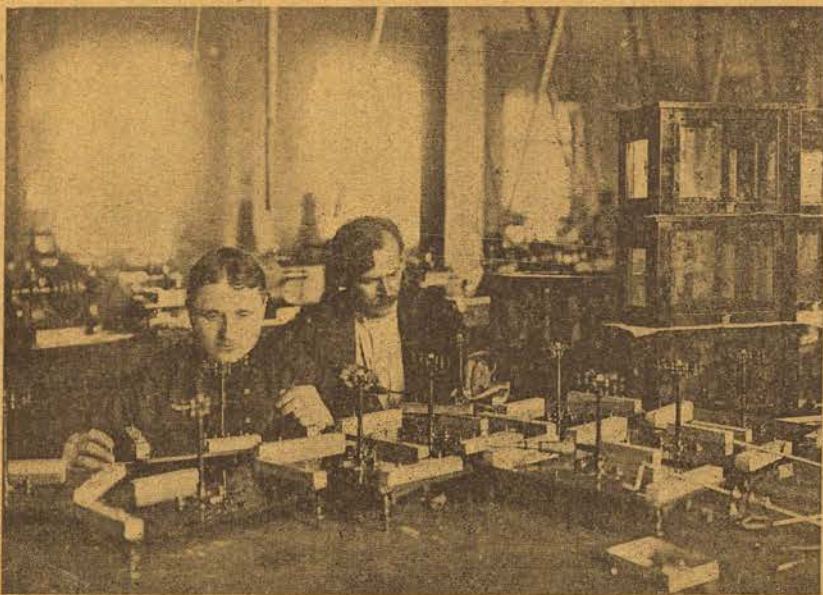

тами не может дать хорошего изделия.

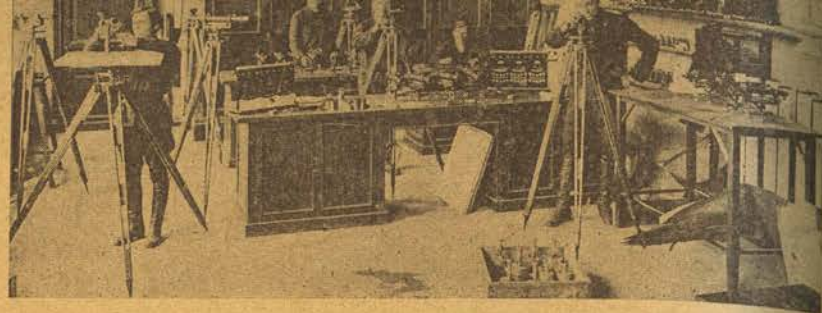
Таким образом перед промышленностью Союза ставится большая и важная задача, — восстановить, расширить, организовать заводские испытательные лаборатории. Эти лаборатории должны быть обеспечены всей необходимой аппаратурой и оборудованием.

Для них нужны — точные весы, микроскопы, сушильные шкафы и водяные бани, различная химическая стеклянная посуда и аппаратура, термометры и разнообразные специальные приборы, список которых включает многие тысячи названий.

Производство этих приборов сосредоточено в настоящее время в **Тресте Точной Механики**. Трест выпускает: лабораторные весы для нагрузки в 20,100, 200,500 г аммов с чувствительностью 0,0001 грамма, контрольные весы на 5 и 50 килограммов, теххимические весы, весы для золота, гидростатические весы **Мора-Вестфала**, для определения удельного веса,

Сборка аналитических весов на заводе „Геофизика“.

Поверочное отделение на заводе „Геофизика“.

Трест изгот. вляет также: термостаты, сушильные шкафы, всевозможные стеклянные приборы, термометры до 550° и пирометры, ареометры для различных целей, и различные мелкие лабораторные принадлежности: штативы, зажимы, бюретки, треугольники и т. д.

Оптическое производство Треста выпускает: лупы всех сортов, малые и средние микроскопы, различные специальные оптические стекла, геодезические инструменты.

Фото-химический цех изготовляет счетные линейки, различные шкалы, таблицы и прочее, на металле, стекле и целлулоиде.

Часовое отделение изготовляет различные часовые механизмы и производит сборку часов.

В Трест входят заводы: Геофизика (бывш. Швабе), Метрон (бывш. Трындина), Авиаприбор (с часовым отделением), Московский Оптико-Механический, Объединенные часовые мастерские.

С каждым годом номенклатура изделий выпускаемых Трестом быстро увеличивается, вводится новые и новые производства, и зависимость Союза от заграницы в области лабораторных и измерительных приборов становится все меньше и меньше.

№ 30 коп.

[05 (47714X) „1925“].

Пролетарі всіх країн, єдчайтеся!

ВСЕСВІТ

№ 15

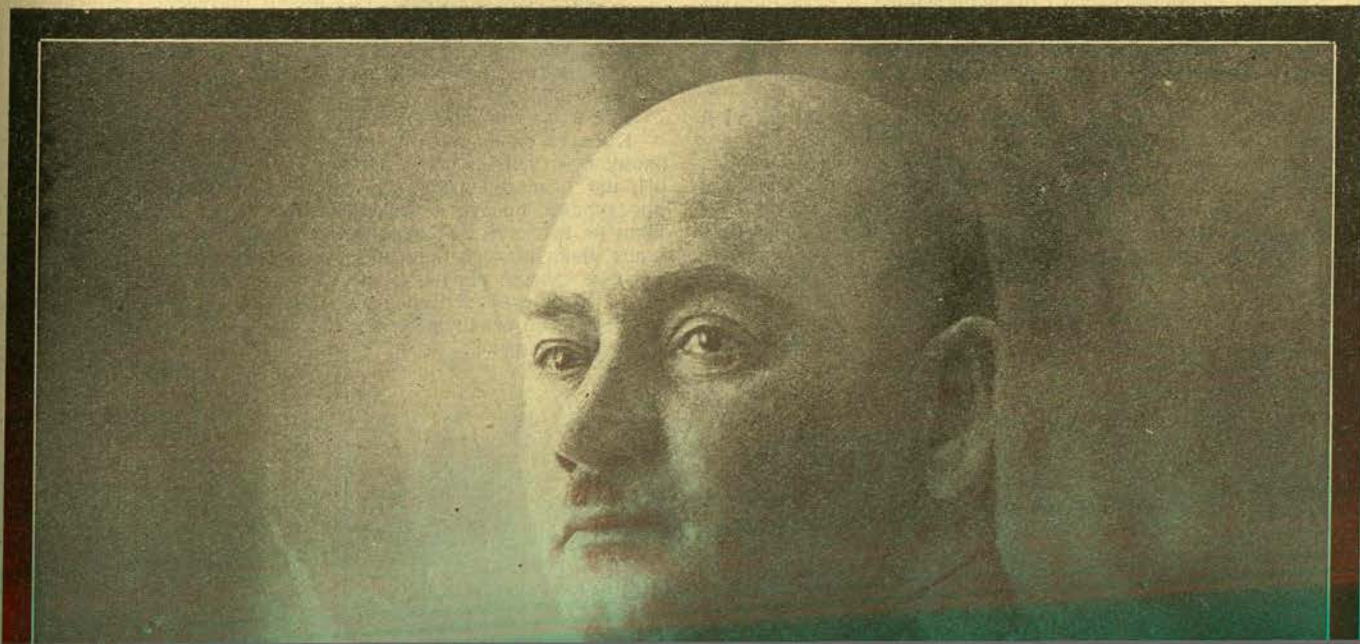
15-го СЕРПНЯ
1925 р.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

За редакцією В. БЛАКИТНОГО

▼▼▼ РЕДАКЦІЯ: ▼▼▼
Харків, вул. Лібкнехта, № 11.

ЦЕНА: Оповідання: Ордер № 712099 — В. Ярошенко; Махряк і Шпичка — М. Бондаренка; Нариси: Підстрішні нариси — О. Корж; Сьогодні Харків — Копа; Реакційна література на Заході — А. Лейтес; Під Кримським сонцем — В. Ів; Обклад. худ. Щеглова; Кліше цинкогр. „Червоний Друк“.

Тов. Г. І. КОТОВСЬКИЙ—член Молдавського, Українського і Союзного ЦВК-тів, командир кінного корпусу, трагічно загинув у ніч на 6-го серпня 1925 р. під Одесою.

15 серпня 1914 року пішла вже четверта осінь як Фрося (Пріська Горобчишина) виїхала з жінкою казначейського столоначальника з села Роголів до міста, за наймичку. Жінка столоначальника була в селі Роголях на дачі, головним чином, не через те, що не захотіла поїхати до Криму, а більше через те, що столоначальнику останніми часами не фартунило на картах.

Невеличка кімната 4½ арш. × 6, що виходила вікном на чорні східці й містилась під антресолями—стала Фросі за житло.

15 серпня 1914 року, я сказав,—пішла четверта осінь, як Фрося осілась у цій кімнаті. Це я сказав для того, що 16-го, Фросі вже в тій кімнаті не було.

А 17-го, двірник на власні очі бачив, як вона під ручку з пожарним, проходила повз цей будинок і пожарний, зухвало накручуючи вуса, зирнув просто у вікно кабінету господині столоначальника й лаконічно висловився: — Вот!

Бог їх там знає, чий з них чин старший?!

Ще пізніше столоначальник переконав свою Анет, що їхній Льоня вже досить підріс і можна обійтись зовсім без служниці, а кімнату тоді, щоб не гуляла, здали молодому сапожницькому підмайстрові, який, не довго думаючи, вмовив квача в якийсь дьоготь і оголосив на весь світ: «Подчинка обуви по последни моди».

Столоначальнику так и не везло на картах!

В лютому 1915 року, сапожник на три дні зряду запив, побив колодки, порізав шпандра, драгву й шило подарував хазяйському Льоні, й не заплативши за два місяці,—пішов у «вармію» бити «германьця».

Кімната засумувала. Тільки гострі пахощі юхти й шевської смоли нагадували про те, що й тут колись жив чоловік, майстер свого діла. Пізніше й ці пахощі вивітривались—а натомість запахло мишами, цвіллю йбрудною білизною.

В сімнадцятому році на стінах цієї кімнати самотньо притулювся вниз головою портрет царя Миколи II, про-

— Ти тільки пойми, гаде!

„Гад“ понімав і крутив хвостом вже не вперше перед генієм Герваськи, який не знав собі ціни.

— Халь-льо!—радісним кульбитом підтвердив Митька. Він, після того, як «фуксом» побував на гальорді цирку, запрохавши з собою ще й Соноу Горбак, робфаківку з Віно, почав викидати виключно-циркові номери, і користувались тільки цирковою термінологією:

Халь-льо!

Кімнату вони зайняли над-вечір.

Кімната складалася з чотирьох стін, одних дверей і одного вікна, в якому було дві скляних шибки, одна диктова і ще одна з невисомої матерії, що безпосередньо сполучувала кімнату з необсяжними космічними просторами, просто через вибите вікно на східцях. Обстановки не було, коли не вважати за обстановку чотири, чи п'ять цвяхів, забитих у стіну вище рівня підлоги не менше як на три метри, та ще закуреного каганця, що вже сьомий рік нерухомо стояв на вікні.

— Гіп!—ревнув несподівано Митька і з розгону сів на підлогу.

Гервасько оглянув його з голови до ніг і промовив:

— Приблизно!..

А Васька, наївний Васька, так той од несподіванки навіть запитав:

— Братва, як ви думаєте того... стола тут не того?..

Васька, він завжди такий, як робфаци його инакше й не звуть, за Тичиноу:

— Аве, Марія,

Калино моя!..

І вже Митька „досочинив“:

— „Горька, несчастная.

Участь твоя!..“

Васьчини товариші з явно позначеними музичними здібностями ставлять це на мотив „Іхав із ярмарка ухар-купец“, при чому абсолютно не цікавляться новими положеннями до авторського права.

— Вот!

Бог їх там знає, чий з них чин старший?!

Ще пізніше столоначальник переконав свою Анет, що їхній Льюня вже досить підріс і можна обійтись зовсім без служниці, а кімнату, тоді, щоб не гуляла, здали молодому сапожницькому підмайстрові, який, не довго думаючи, вмовив квача в якийсь дьоготь і оголосив на весь світ:

«Подчинка обуви по паследни моди».

Столоначальнику так і не везло на картах!

В лютому 1915 року, сапожник на три дні зряду запив, побив колодки, порізав шпандра, дратву й шило подарував хазяйському Льюні, й не заплативши за два місяці,— пішов у «вармію» бити «германця».

Кімната засумувала. Тільки гострі пахощі юхти й шевської смоли нагадували про те, що й тут колись жив чоловік, майстер свого діла. Пізніше й ці пахощі вивітрились— а натомість запахло мишами, цвіллю й брудною білизною.

В сімнадцятому році на стінах цієї кімнати самотньо притулився своєю головою портрет царя Миколи II, протоіерея Іоанна Кронштадського й генерала Скобелева, останнього видно тільки з-за його кумедної двоперистої бороди.

Бурхливі 18—19—20 і 21 роки ця кімната пережила в такий спосіб.

З вечора одного дня 18 року столоначальник одправив свою дружину з синком Льюнею до знайомих. Запаливши свічку, почав він тоді переносити й розвішувати по стінах: шуби, пелерини, порт-плекси, сукні, гардини й т. и. Коли ця операція закінчилася, столоначальник розпустив густого крахмалу в посудині, що їй цілий вік приділено куняти під хазяйськими ліжками, і добре засукавши рукава, заклеїв двері новими шпалерами, зверху до низу...

Кімнати не стало. Вона вмерла для дійсності на кілька років.

Діставши „одставку“ з Опродкомгуба за скороченням штатів, столоначальник у 1922 р. одпечатав кімнату й виносив звідти барахло спочатку до кабінету, а потім на „толчок“ (ця подробиця більше стосується до особистих справ столоначальника, нині члена профспілки Радробітників, аніж до суті оповідання).

І, нарешті, в четвер 23 серпня 1924 року, коли тов. управдел з райміліції (він-же б. столоначальник) пішов уперше на відкриті збори комосередку при місцкомі № 3, злочасну кімнату під антресолями було взято на облік агентом Жілвідділу за № 2759307, в присутності члена Д. К. К. і у правдома, абсолютно на законній підставі.

Тільки з цього, власне, й починається оповідання.

II.

Я покепкував трохи над читачем, пообіцявши, що „з цього, власне, й починається «оповідання», в той час, як воно почалося з того дня, коли на трьох робфаковців Митьку, Ваську і Герваську залишилося в „касі“, тобто в кешені у Герваську 2½ карб. сребра, строком на 5 днів. Це припало як-раз на день їхнього переїзду на нове помешкання з-під столу бібліотеки-читальні, де вони останніх три дні мешкали. Герваська крутив перед самим носом у Митьки ордером № 712099 і настоював:

— Гіп!— ревнув несподівано Митьку з розгону сів на підлогу. Гервасько оглянув його з голови до ніг і промовив:

— Приблизно!..

... Сапожник на три дні зряду запив, побив колодки, порізав шпандра...

А Васька, наївний Васька, так той од несподіванки навіть запитав:
— Братва, як ви думаете того... стола тут не того?..

Васька, він завжди такий, на робфаці його інакше й не звуть, за Тичиною:

— Аве, Марія,

Калино моя!..

І вже Митька „досочинив“:

— „Горька, несчастная.

Участь твоя!..“

Васьчини товариші з явно позначеними музичними здібностями спивають це на мотив „Іхав із ярмарку ухар-купец“, при чому абсолютно не цікавляться новими положеннями щодо авторського права.

Аж на четвертий день після переїзду трапилось те, про що я маю оповісти.

У кімнаті підлога вже була змита Роза Люксембург суворо дивилася протиілежної стіни. А під двома стінами стояло по одній «розкладачці», лутка вікна виконувала немудру ролю столу, стільців, у повному розумінні цього слова не було, але добре випарений двохпудовий бочонок з-під оселедців догори дном, як це досліджено нашими майбутніми червоними вченими, може виконувати обов'язки меблі у всякім разі не гірше віденського стільця. Те, що бочонок має трохи поглиблене дно, підчас сидіння надає йому особливої комфортальності й зручності, чого наприклад, не має краща віденська мебля.

Так чи інакше, а кімната справляла задовольняюче враження навіть на Митьку, який після цирку став безнадійно витонченим естетом.

Для матеріяліста Герваського одно тільки з цього всього було не ясним, і він з цим удався до товаришів:

— Як ви думаете, ми з правом користування кухнею, чи без права? Дискусії закінчилися голосуванням, а голосування дало одноголосний результат:— «звичайно, з правом!».

— А раз так— підсумував Гервасько, то здіймай-но свої моці Митрику, получай монету і зараз-же катай, закупи «продухти»...

— Халь-льо! — погодився Митька, а Васька поцікавився:

— Яких і скільки?

Виявилось, що в першу чергу картоплі, потім хліба, потім соли, потім цибулі і, як буде яка решта од грошей, можна трохи й сала.

З вигуком „гіп!..“ з торбиною під пахвою, Митька брязнув сребром у кешені й через кухню вийшов на східці.

А Гервасько затаг довго й нудно: «Ох-і-ж, була-ж, зима-ж!..»

III.

Коли хочете оповідання— вже почалось.

Митька йшов і роздумував:

— От я зараз оригінальнічаю, а для чого й сам не знаю. І хоч-би вона була красуня яка писана, а тож курноса комнезамка... На загальних зборах мовчить, ніколи ні слова не попросить, ні конкретної пропозиції не

— як риба, — тільки дихає глибоко. І прізвище у неї кумедне — Горбак... хробак... А змішанилась уже на всі сто відсотків. Де-ж пак! Вони заходились, що я їх запрохав до цирку, не мавши квитків. Тильнонок! Це моя справа, як, що і до чого... Але-ж ти була? дивилась? і подобалось дихала глибоко, як риба, і аж до Кубучу тебе провів, а на прощання не помітно було, бо як помітять засміють-же! Халь-льо! Гіп! бр! ітливо. А все гроші! Ех, як би мені, хоч-би червінців з півтора, ідять мухи з комарями!

Митька спинився біля вітрини манікюрші, постояв трохи, зирнув на свої губи, з пересердя плюнувши, рушив далі.

Раптом губи у Митьки склалися, а очі блимнули на... справжній америский трюк. Далі він уже механічно виконав усе, що родилося несподібно, як і Ньютонів закон про тяжіння з гнилого яблука, під його Митьку рудою кепкою.

Ось що він зробив:

Круто повернувшись на закаблуках, коли тільки можна назвати закаблу-півміліметра пресованої шкіри, що підтримує звязок з холодним металом, — Митька рушив назад.

Біля Кубуча спинився, зайшов, був там хвилин 10-15 і вийшов такий, як і був, без будь-яких змін, крім хіба однієї, що його торба пер нагадувала подушку до рубців, а в кишені пір'ям і зав'язану шматком чорного тряпіття. Нарешті він зайшов до «Ларька», узяв на 2-40 чека і одержав пляшку «горької», півтора фунта «докторської» і три фунти «докторського».

З «Ларька» Митька рушив просто додому. Коли в цьому розділі оповідання продовжувалось, то з певністю можна сказати, що воно нарешті закінчилося.

Гервасько все ще співав: «ох-і-ж, зима-ж!» а Васька спав, коли вийшов Митька. Поставивши в кутку дверей торбину, Митька скинув свій стид, так звалася його руда шапка і ультимативно заявив Герваську:

— Посунься!

Гервасько аж зрадів, що почув від Митьки перший раз за тиждень людське слово.

Але Митька тут-же зрадив надіям Герваськи і бухнувся на «розкладачку» з криком: «Гіп!» і ще з парою слів, які не раз чули чотири стіни цієї кімнати від колишнього свого мешканця-сапожника.

Герваська почав знову спі- «Ох-і-ж, була-ж, зима» і так

Після маленької павзи помбуха запитав: — Але куди-ж ти мене завела?

— Як куди, мільнонок, скидай пальто!

— Пальто, конешно, можна, якби ти не була така, знаєш, здорова... така, знаєш, крепка, така широкоплеча, я-б напевне не пішов сюди...

— Ха-ха-ха! А чому-то так? Скидай, душка, піджак, і валяй сюди от на розкладачку.

— Піджака тоже можна... А що це за портрети такі на стінах?

— Я живу не сама, з товаришкою своєю — студенткою. Так це її портрети...

— Да, да! Курсистки, вони й раніше отлічались цим...

— Слухай, мальчик... ти... знаєш наші умови?

— Ну, три, як домоворились, хоча, знаєш, більше двох...

— Ні, я не про те...

— А про що?

— Гроші дайеш наперед!

— Ти жартуєш? Мені, помбуху, перша стрічна й поперечна вже й троячки не вірить?

— Не ображайся, мальчик, такий у нас порядок заведений. Це не тільки я, всяка тобі так скаже...

— А, чорт, яке мені діло до «всякої». Сідай сюди на... розкладачку.

— Гроші?

— Бери... бери. Ти знаєш... що-б ти не така здорова й широкоплеча, я-б пішов-собі далі...

— Ха-ха-ха! Побудеш раз, ще раз прийдеш, так бува з усяким!

І жінка посунула гроші за пазуху, поволи виплутуючись з свого жакета. Тоді стало видно, що рукава блузки ледве сягали до ліктів, а в плечах блузка лежала, як розіп'яти на хресті.

Помбуха оглянув її і запитав: «Як тебе звуть?»

— Сонькою, — відповіла жінка.

Помбуха підійшов і взяв Соньку за талію...

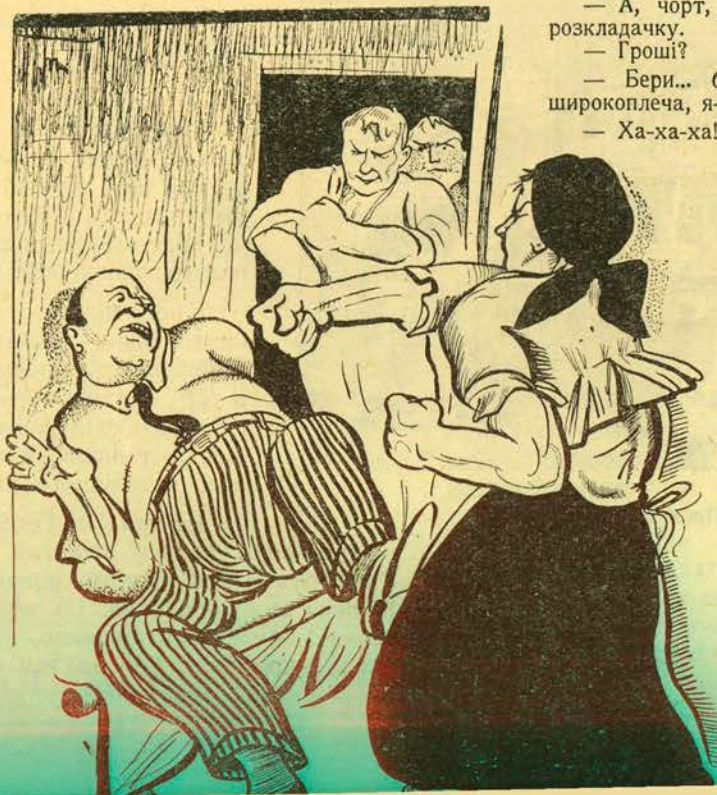
Раптом жінка з небувалою силою штовхає помбуху на розкладачку, а сама розтинається верескливим: — Ай-яй-яй!

І аж тоді трапилось те надзвичайне, те неможливе, що по суті завершує наше оповідання.

Помбуха рванувся до Соньки з криком: «садістка!» і знову шарпнув її за руку, але тут-же осікся...

На порозі стояв Гервасько з засуканими рукавами, а за плечима Васька, червоний, як рак.

Все, що трапилось далі, трапилось без слів, швидким темпом, тільки Гервасько двічі підбодрює кашлянув — більше на адресу помбуха, ніж

Гервасько все ще снідав «ох-ї-ж, зима-ж!» а Васька спав, коли Митька поставивши в куток дверей торбину, Митька скинув «кожний стид», так звалася його руда каша і ультимативно заявив Герваські:

— Посунься!
Гервасько аж зрадів, що почув перше од Митьки перший раз за тиждень людське слово.

Але Митька тут-же зрадив надіям Герваськи і бухнувся на „розкладачку“ вигуком: «Гіп» і ще з парою слів, їх не раз чули чотири стіни цієї кімнати від колишнього свого мешканця-сапожника.

Тоді Герваська почав знову спілкувати: «Ох-ї-ж, була-ж, зима» і так співав аж до вечера, благо, що хоч до вечора було недовго.

IV.

І настав вечір—один з тих вечорів, коли літо, повертаючи на осінь, своїми кроками, в шелесті золотого листя, паутинчатими стежками баб'ячого літа іде і...

— Не вертається!— сумно схилився на стіл Васька.
— Вер-неться, — гикнув Герваська. — Враз нічого не може зробитися; може яка сволоч нарвалася така, що у неї й копійки за душею немає, туди-ж лізе!.. А ти знаєш? Я... як-раз харашо... більше не нада... Але-ж? Митька—сука...

— Ой, якби він ще якого фортеля не викинув. Сам помінаєш, пацан-закоханий.

— Е, закоханий! Тепер, коли він сам признався, не важко догадатися, чом ти раніш не догадувався?

— А через те, що Митька потайний дуже...
— Так Васильку й нада. Тепер пальця в рот не встави... Митька молодець! Зле тільки, що гроші перевів на «горькую...» Куди нам пити? Ми од чарки п'яніємо, потому—голомні. Нам-би «продукти» побільше!.. в-во!..

— А я так думаю, що ні чорта не вийде з Митькиної афери...
— Чорт його бери, хай не виходить... Важно—чоловік! Помінаєш?..

Грошей не жалко, достанемо, але за те, тепер я знаю, що Митька чоловік—нерви... З ним обережно нада. Він коли-небудь може «ділов» наробить... Помінаєш. Митька настоящий є чоловік, нервенний... Пойняла, голова?... «Голова» випала мало, але «пойнімала» туго.

У цей час на східцях раптом зацокали нерівні кроки, так наче в суху і дощову дошку заганяли верхкові цвяхи.

І от тепер, уперше, хлопці скористувалися з кухні. Що не встигли Герваська з Герваською ушитися туди, як натомість в кімнату вкотилися зовсім невідомий чоловік, а за ним підозріла жінка. Обоє вони були підлітку й між ними відбулась така балачка:

— Сідай, товариш непман, на чім світ стоїть!.. — грубим голосом озвався до невідомого підозріла жінчина.

— Це можна. Ти, дура, должна помінаєш, що я бувший чоловік. За старих властей, я по будуарах жінок своїх начальників кожду отаманку став, навіть яка з них який рип має... От... Тепер звичайно мушу по трубах лазити, але й тепер я, брат, помбух і червінець другий для мене гроші...

...Раптом жінка з небувалою силою штовхає помбуха...

три карбованці, про минуле життя, про неможливі можливості і т. п. І під горло підкотило йому щось, душило досадою й стидом.

Можна було-б вважати, що оповідання вже вичерпане, коли-б не те, що другого дня Митька зустрівся з робфаківкою, з тією-ж таки Соною Горбак.

— Сьогодні вечір, як блідо-рижа кішка, з півдожиною рябих кошенят... футуро-дотепничав перед робфаківкою Митька.

Але навряд, чи це справляло на неї сильне вражіння. Вона дихала, глибоко, як риба, й вважала за краще мовчати. Тільки вже, як виходили з саду на вулицю, комнезамка з легким сумом у голосі обізвалася:

— А вже, мабуть на селі до молотби взялися, до буряків... Сплять оце тепер за день наморені, а ми...

— Ходімо до цирку,—раптом перебив Митька.

— Ой, що ви. Я кажу навпаки...

— Не турбуйтесь, Соно... ти, Соно, не турбуйся! у мене є гроші... Ей-богу, е... не так, як тоді, пам'ятаєш?... І, взагалі я вам усе розкажу...

А коли виходили з цирку Соня говорила Митьці:

— Як ти хибно мене весь час розумів! Стида тобі, сорому, лобуре, нема!

— Ну нічого... Це вперше й в-останнє... Сьогодні у нас яке? Двацять сьоме? Ще три дні! А з 1-го—різати, колотать дрова—10 сажнів! Заробимо, Соно, га? Як ти думаєш? З 1-го—нове життя. Так чи що, Сонько?

— А ти й себе тоді „Сонькою“ назвав, лобуряка?!

— Е, не згадуй...

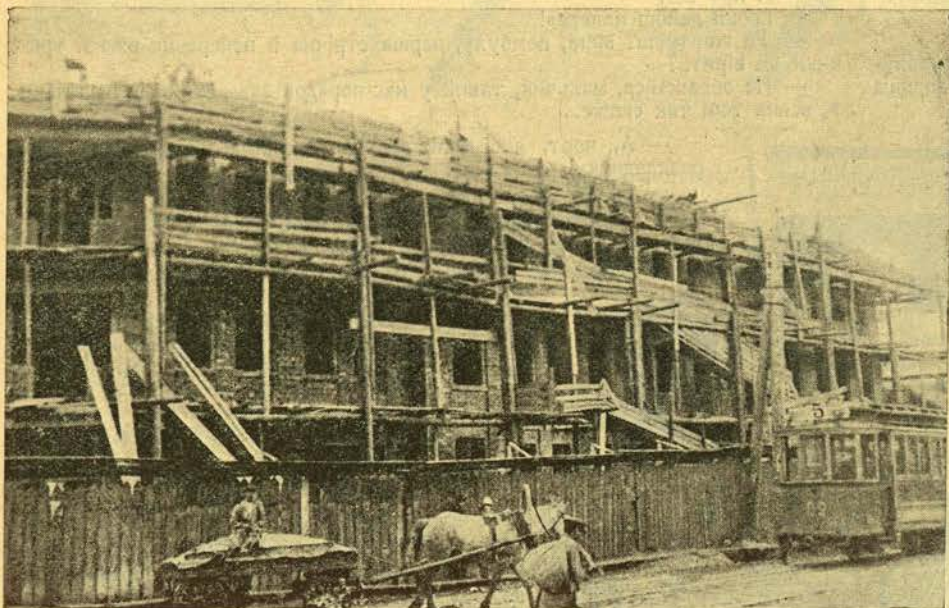
І вони зупинились, щоб пропустити автомобіля.

Володимир Ярошенко.

СЬОГОДНЯШНІЙ ХАРКІВ.

Цього року літній Харків має особливий вигляд. Зелені сквери з клумбами свіжих квітів, зелені незапорошені дерева. Бо майже що-дня йде дощ, змигає сірий настирливий пил і освіжає повітря. Немає тої щорічної липневої спеки, коли люди швендяють по вулицях розморені, знесилені. А камінь,—мов напалена скоророда.

Будинок для робітників на Плеханівській вулиці.

На камінних ребрах бруку весело бавиться відблисками сонце. Воно знає, що Харків цього року підмоложується, відбудовується, через те й собі бере участь в його декоруванні. Сонце робить листя на деревах прозорими, ізумрудними.

Скрасила Харків ще одна новина. Не-що давно почали працювати нові англійські автобуси—„Лайланд“.

Ось зупинка. Люди чекають на автобуса. Але пропускають два сіренських, маленьких і дивляться вниз по вулиці. Свердлить повітря сирена, вимальовується корпус нової машини. Недбалій

— Слухаєте, слухаєте?..

Якийсь нетерплячий юнак раптом зривається на весь майдан:

— Слухаємо!

Загальний регіт, а з рупору вже точаться згуки скрипки.

Біля мене стоїть двоє приїждих. Звичайно одягнені, здивовано витягують шию, оглядають, уважно слухають. Потім один питає сусіду:

— А де-ж воно грає?..

Той досвідчений, з Харків'ян:

— Буває й з Москви—там грає, а тут чути, навіть з Парижу можна чути...

— Ото лишенько, до чого більшовики не доживуть...

Відбудовування Харкова в цьому році проводиться дуже хутким темпом. Ви не пройдете жадної вулиці, щоб не побачити кілька будинків уквітчаних риштуванням. Дійсно уквітчаних, бо кожен, хто баче ці риштування, бачить економічне відродження й налагодження життя міста.

І не лишень ремонтуються будинки. Не лишень кардинально ремонтуються. Багато будується нових величезних будівель. Бачиш як поволі, що-дня ростуть в гору цегляні м'ури, ще поки-що задекоровані риштуванням. Сотні робітників суворо й уперто творять шости-семиповерхову кам'яницю з цегляного, бетонного й залізного хаосу.

На майдані Тевелева прорізано риштуванням квартал наскрізь. Там будується цілком новий пасаж. Будівля залізо-бетонна. На верхніх поверхах буде розташовано банки, а внизу—крамниці. Робота там вирує.

Будинок для робітників на Плсханівській вулиці.

На камінних ребрах бруку весело бавиться відблисками сонце. Воно знає, що Харків цього року підмоложується, відбудується, через те й собі бере участь в його декоруванні. Сонце робить листя на деревах прозорими, ізумрудними.

Скрасила Харків ще одна новина. Не-що давно почали працювати нові англійські автобуси—„Лайланд“.

Ось зупинка. Люди чекають на автобуса. Але пропускають два сіреньких, маленьких і дивляться вниз по вулиці. Свердлить повітря сирена, вимальовується корпус нової машини. Недбалій рух шофера—і красунь „Лайланд“ під'їздить і зупиняється. В нього жовті повіки вікон—він новий, свіже офарбований і ще не став буденним. Може через те—в цих свіженьких, нових машинах, що перевалюючись тулубом міряють вулиці й майдани від парку до вокзалу,—завжди повно людей.

Увечері, коли вулиця в намисті відблисків, коли брук у золотих плямах,—мертві холодні очі лихтарів автобуса щупають блискучі клітинки каміння. Тоді вулиці запружені живим потоком людей, а «Ларьок» настирливо лізе в очі блискучими жовтими вивісками. „Новая Бавария“—розважає пивом і веселою рекламою—«Какая б ни была авария, пью пиво «Новая Бавария»,—виголошує з плакату матрос.

Згадуються ці самі вулиці кілька років тому, коли увечері промайнуть поодинокі тіні і шумить вітер у глибоких, темних проваллях вулиць. Ріденькі лихтарі й сліпі вогники у вікнах. Дзвенять пообірані шматки заліза.

Тепер, увечері юрби поспішають на майдан Тевелева до ВУЦВК'у. Там під карнизом вгруз у стіну гучномовець,—і ось на кілька кварталів лунають співи, рояль, скрипка. Сухий голос виголошує рекламу.

Уважно слухають силуети, по них бігають веселі смуги світла. Трапляються й курйози: починається концерт, конференсьє гукає:

Благбаз. Нові будівлі.

в гору цегляні мури, ще поки-що задекоровані риштуваннями. Сотні робітників суворо й уперто творять шости-семиповерхову кам'яницю з цегляного, бетонного й залізного хаосу.

На майдані Тевелева прорізано риштуванням квартал наскрізь. Там будується цілком новий пасаж. Будівля залізо-бетонна. На верхніх поверхах буде розташовано банки, а внизу—крамниці. Робота там вирує.

Автобуси на вулицях Харкова.

На Госпитальній вулиці Цукротрест гонить собі будинок, вже стіни здіймаються в гору, на ваших очах росте кілька псевдерховий дім.

Народній Комісаріят Охорони Праці, починає будувати будинок на Раднаркомській вулиці.

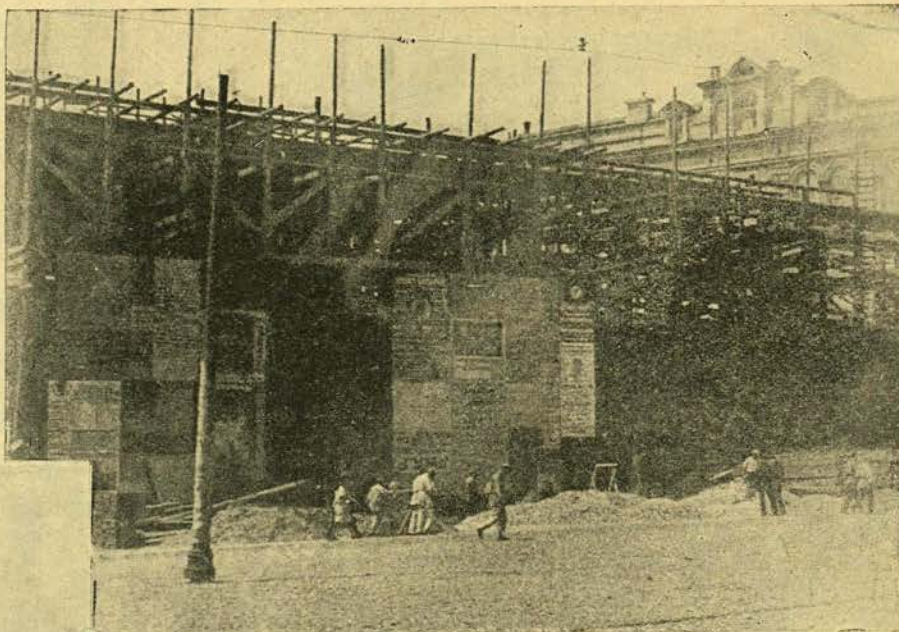
А там, де місто впирається в степ, на Лермонотовському провулку будуються цілі

квартали. Що-дня ростуть велетенські будівлі—де-сьільки на квартал, а один-зайняв весь квартал,—це поруч з маленькими порухневими будівельками!

Ціле нове, здорове передмістя народжується тут! Два-три роки роботи, і Харків матиме зовсім інший вигляд. Зараз всі сквери й садки прибрані—чистенькі, засіяні травою з клумбами свіжих квітів. Трогуари й брук одягають в новий камінь і асфальт. Для ВУЦВК'у—всю площу заливають асфальтом—випах горілої смоли стелється по вулицях.

Цього-ж року впорядковано хаос на Комунальному базарі. Його розплановано, і нові свіженькі павільйони говорять самі за себе. Тепер є можливість регулювати торгівлю й стежити за санітарним станом.

Будування нового Пасажу на пл. Тевелева.

Магазин Цербкоопу на Благбазі.

Харків не лишень відновлюється... Харків—будується. Там, на околицях зростають робітничі будинки—свіженькі, червоні. Тут в центрі сонце вирає по рештуваннях і свіже відремонтованих будівлях... Так непомітно забувається недавня руїна, безладдя. Вже звикли до освітлених вулиць, до ремонтів, що стали буднями. Пильним оком міліціонер—справжній „страж“ порядку—стежить за рухом і регулює авто та візників. Харків поволі набирає вигляду справді нової червоної столиці робітничеселянської України.

І. Копа.

Німецька робітнича делегація

Магазин Церобкоопу на Благбазі.

І. Копа.

Німецька робітнича делегація

Робітництво Харкову зустрічає німецьку делегацію на вокзалі.

До Харківського вокзалу розрізуючи міцними грудьми повітря
їхав Московський потяг з Німецькими гостями. На плат-
формі повно народу. Це прийшли зустрічати гостей наші робіт-
ничі організації.

Лунає Інтернаціонал.

Тисячі грудей радо вітають гостей...

А із вікон вагонів привітно маячать червоні хустки, дружно
лунає німецькою мовою радянський гімн.

На привокзальному майдані спорудили гостинну.

Тут вітали гостей представники різних організацій.

вається недавня руїна, безладдя. Вже звикли до освіт-
лених вулиць, до ремонтів, що стали буднями. Пильним
оком міліціонер—справжній „страж“ порядку—стежить
за рухом і регулює авто та візників. Харків поволі наби-
рає вигляду справді нової червоної столиці робітничо-
селянської України.

Нім. делегація на паровозо-будівельному заводі.

в Харкові.

Другого дня розбрелися по заводах, фабриках та уста-
новах.

Всюди уважно оглядали, розпитували й записували в свої
блокноти. Пригадується як на заводі „ВЕК“ хитрий німець
Офенгаген—голова Харківської делегації попрохав піднести руки
тих робітників, що вірять в бога.

Жадної руки не піднялося. Тільки дружній сміх.

Прощалися з надією побачитися ще.

О. Г.

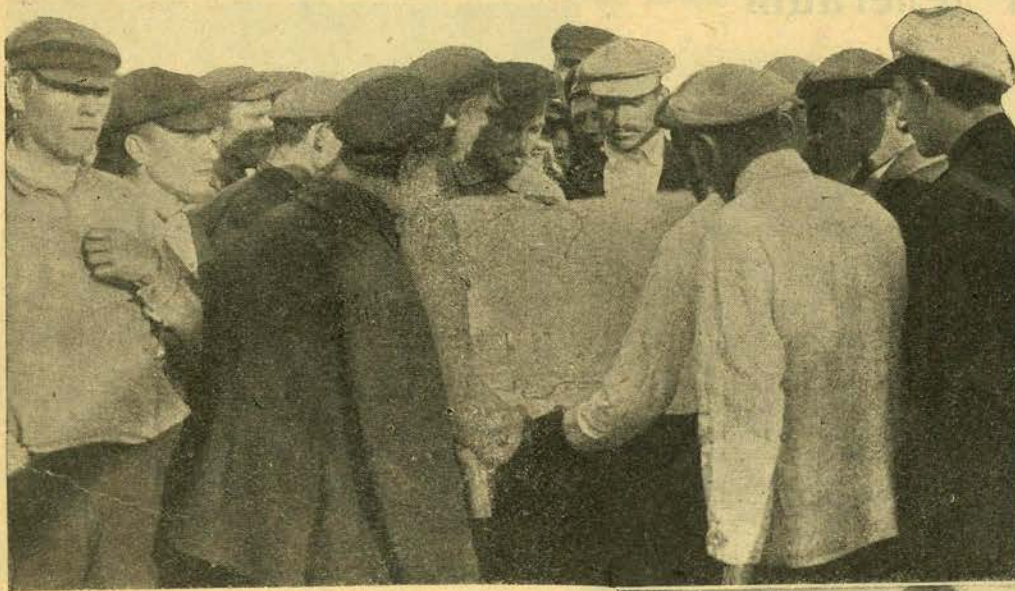
ШВЕДСЬКА РОБІТНИЧА ДЕЛЕГАЦІЯ В СРСР. Шведська робітнична делегація (300 чол.) засідає в колонній залі ВЦРПС в Москві

мирської округи, що відбулась недавно в справі організації польського району свідчить про політичну зрілість триваючого польського населення та його...

ШВЕДСЬКА РОБІТНИЧА ДЕЛЕГАЦІЯ В СРСР. Шведська робітнична делегація (300 чол.) засідає в колонній залі ВЦРПС в Москві

Селяни розглядають план польського району.

Національна політика Радвлади.

Організація польського району на Волині.

Історичні умови колонізації польського населення Правобережжя України призвели до розпорощення його серед широких мас українського населення, що спричинились до того, що тільки в одному місці України можна виділити один польський район, а саме в Житомирській окрузі, де є найбільш компактна маса польських сел на схід від р. Случа.

Підготовчі роботи в справі виділення польського району, що їх провадить нині Житомирський Округком, викликали надзвичайне зацікавлення серед місцевого польського населення. Нарада зацікавлених сільрад та населених пунктів в селі Биковці Жито-

мирської округи, що відбулась недавно в справі організації польського району свідчить про політичну зрілість трудячого польського населення та його вірність Радвладі. Утворення польського району спричиниться до більшої участі польського населення в радянському будівництві.

Селяни, — поляки, учасники Биківської наради ствердили, що утворення польського району в Радянській Україні буде яскравим контрастом до становища українців в панській Польщі.

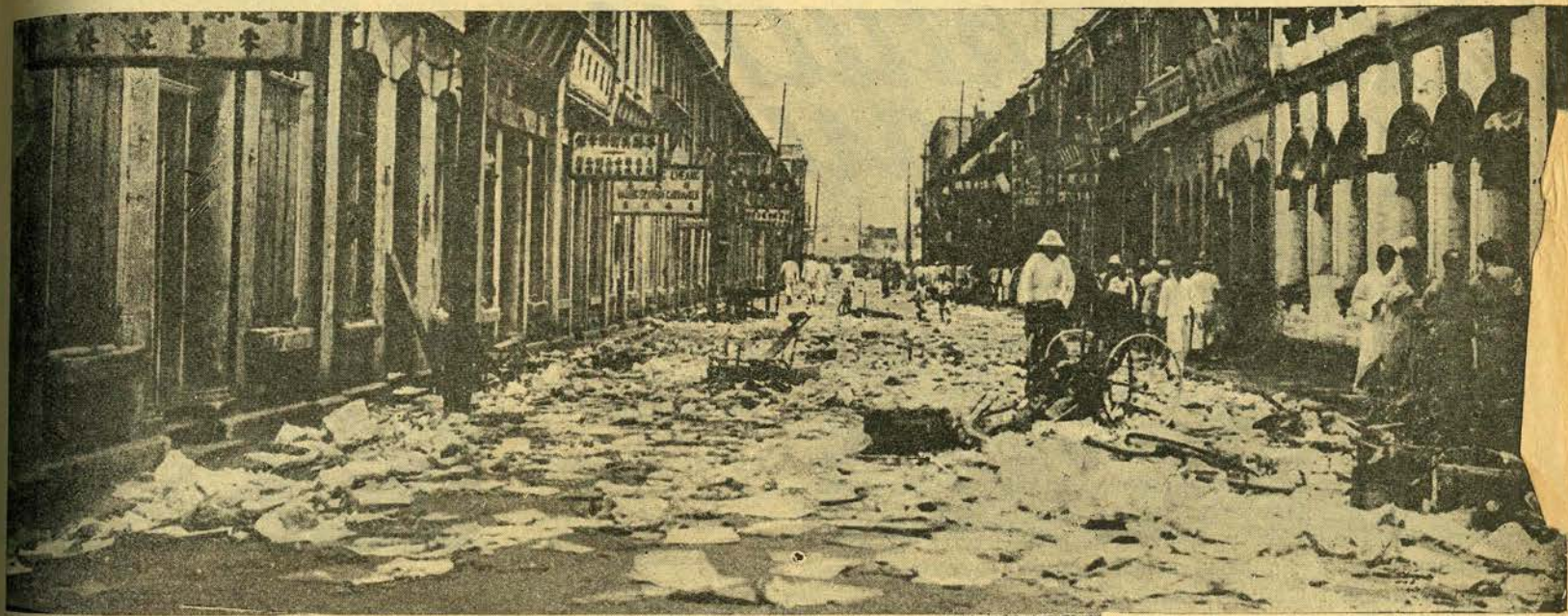
Згідно з проектом надісланим до ВУЦВК'у, новий польський район повинен охопити 34 сільради, 41 тис. населення, з районним центром в с. Довбиш.

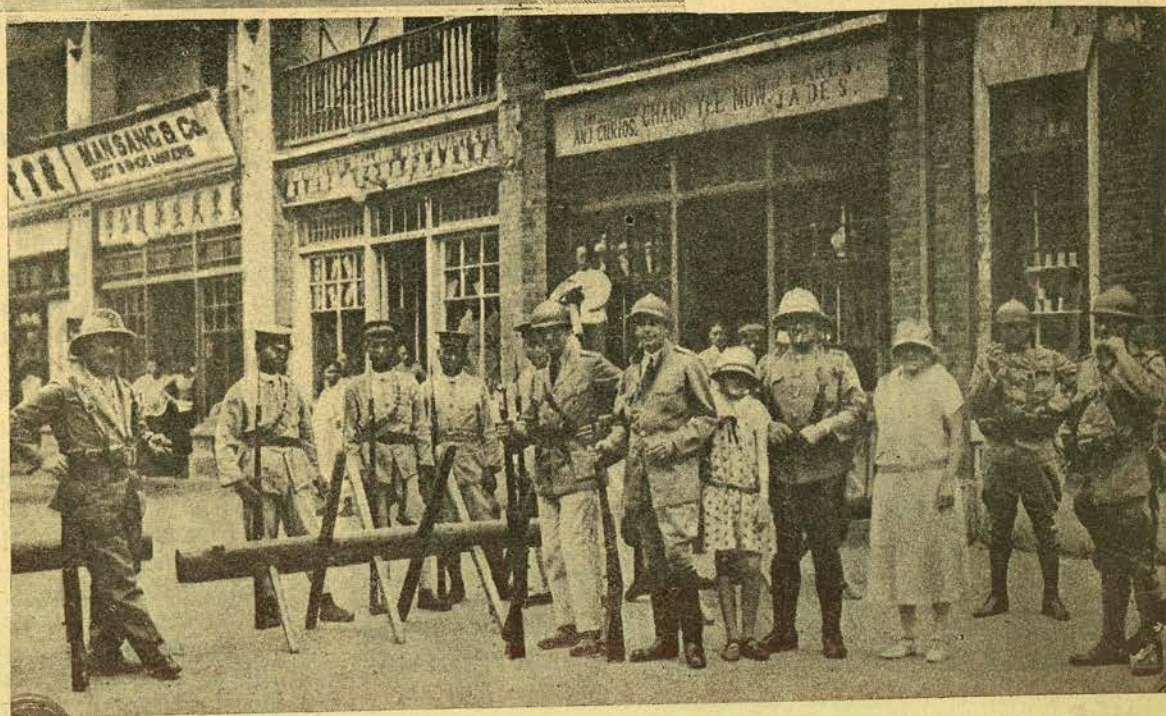
З'їхались на конференцію.

БОРОТЬБА В КИТАЇ.

Нагорі—Вулиця Шанхаю після розгрому англійських магазинів. Ліворуч—Республіканський прапор на вулицях Шанхаю. Чемберлен—міністр закорд. справ Англії. Внизу—Лорд Беркенхед—володар Індії. Французька варта в Ханкої.

Підстрішні Марш

...Під моїми ногами вгинався розпечений асфальт, а вуличний пил, що здіймався з'під колес візників, засліплював очі, і було тьмяно й тісно в серпанку цієї пилюги—хотілося простору, травневих обіймів, а не спеки міської. Згадував: дорога просілочна, вихор... закурить-заграє і далі помчить—угледиш вже мелькнув хвостом ген-ген за старим вітряком безкрилим.. На хвилину засліпить... а потім ізнову полине твій зір у безмежжя... Ах місто, місто, затулило ти обрії сірими мурами—не хочеш, щоб далі дивилися люди. Хто-ж прийде здалеку завітчаний в трави і, місто, тобі передасть привіт?! Коли-б прошмигнути через частокіл фабричних труб, туди, де полискує сизий полинь під тинню і межах, а люди з підстрішніми думками стежуть за зорями, заходом і вгадують запахи днів.

...Кричать божевільно авто, б'ють копита о брук, а назустріч—непманські морди...

Синєблузих нема. Ті всі по заводах працюють невтомно, й назустріч мені лише—непманські морди!..

Втечу до сіренької свитки, до гною, соломи, до забутих левад і терну—замрію із зорями і в сотий тисячний раз я мислюсь над немудрим і тихим життям, що вросло в чорно-вкупі з травою, житами і гірким полинем по-під тинню...

I. Бузина цвіте.

Своїм холодним цвітом зустрічала мене бузина...

Сподівався застати в повнім цвіту ще садки яблуневі, але ті відцвіли за тиждень до мого приїзду на зло, і тільки де-неде ще запізнені яблуньки печально ронили на землю свої останні біленькі пелюстки. Подякували весні за сонце, за ласку і неначе прощальні поцілунки зажурно зривалися зі стебельця, ліниво летіли і танули, танули...

Було холодно. Сонце ховалося за ковдру, що з сірих лоскутків-хмар і вітер із півночі дув не по-літньому.

— А так, голубчику: бузина цвіте тоді холодно... що-року так...

— Е-е — ти, бачу, ще молодий... Відкіля сам?

— Не тутешній. З міста.

— То-то...

...Холодним цвітом зустрічала мене бузина.

...Од двору до двору...—На збори... чехви...

II. Вулиці й провулочки...

Вулиці й провулочки... Тини калачами поплетені. За тинами сади і огороди і високий нахабний бур'ян.

Будяк з кропивою ростуть і кохаються тут, при дорозі і далі, за тином, поруч з любистком і м'ятою.

На вгородах полільниці. Виполюють картоплі, буряки і ще щось. В полільниць думки про дощі, про коноплю,—врожаї і хлопців. Це я вже знаю... Ну й хай собі думають... І конопля росте хай в цупку і дебелу матірку і ніжну тендітну плоскень... Це буде гарно... Осінніми довгими вечорами зариплять прядки зашуршать у п'ятьмі веретена. Так. Це буде гарно...

Вулиця поросла шпоришем зелено-густо, неначе мохом.

Проходиш безшумно мимо дворів і не чуєш тебе собаки. Зграя гусей із гусятами вільно щипають шпориш, а поодаль сидить пастушок, загорілий хлопчисько і бавиться пилом.

Я пройшов повз нього.

І—раптом чую:

— Дядьку, дайте газету!

(В руках я ніс звій газет і брошури). Я зупинився.

тевад і терну—замрю із зорями і в сотий тисячний раз я мислюсь над немудрим і тихим життям, що вросло в чорно-вкупі з травюю, житами і гірким полинем по-під тинню...

I. Бузина цвіте.

Своїм холодним цвітом зустрічала мене бузина...

Сподівався застати в повнім цвіту ще садки яблуневі, але ті відцвіли за тиждень до мого приїзду на зло, і тільки де-неде ще запізнені яблуньки печально ронили на землю свої останні біленькі пелюстки. Подякували весні за сонце, за ласку і неначе прощальні поцілунки зажурно зривалися зі стебельця, ліниво летіли і танули, танули...

Було холодно. Сонце ховалося за ковдру, що з сірих лоскутків-хмар і вітер із півночі дув не по-літньому.

Казали, що випав десь сніг у сусіднім селі—тому так і холодно.

Пастухи, дівчатка й хлопчики, що гнали товар на пасовисько, були незграбно одягнені в батьківські рвані свитини, чито в мамусину кофту, чи ще в щось—аби було тепло там на просторі, на вітрі...

Старенька бабуса з костуром, закутана щільно в теплий

платок, шкутильгала позаду од всіх за телицею, мріючи тихо.

Може вона згадувала свої дитячі роки—була і тоді пастушкою, але не такою як зараз, а веселою, безтурботною—он як ті, що погнали попереду.

Вітер завіював поли свитини і бабуса придержувала їх рукою.

— Що, рідненька, холодно?

— Холодно синку, холодно... Бузина цвіте...

— Як?

— ... Холодно, синку, холодно... Бузина цвіте...

Будяк з кропивою ростуть і кохаються тут, при дорозі і далі, за тиню, поруч з любистком і м'ятою.

На вгородах полільниці. Виполують картоплі, буряки і ще щось. В полільниць думки про дощі, про коноплю,—врожат і хлопців. Це я вже знаю... Ну й хай собі думають... І конопля росте хай в цупку і дебелу матірку і ніжну тендітну плоскінь... Це буде гарно... Осінніми довгими вечорами зариплять прядки зашуршать у пітьмі веретена. Так. Це буде гарно...

Вулиця поросла шпоришем зелено-густо, неначе мохом.

Проходиш безшумно мимо дворів і не чуєть тебе собаки. Згряя гусей із гусятами вільно щипають шпориш, а поодаль сидить пастушок, загорілий хлопчисько і бавиться пилом.

Я пройшов повз нього.

І—раптом чую:

— Дядьку, дайте газету!

(В руках я ніс звій газет і брошури). Я зупинився.

— А навіщо вона тобі? Ти-ж читать ще не вмієш?

— Ні... Тато читають...

Я розгорнув звій і дав газету.

Хлопчик всміхнувся, а потім метнув стрілою додому веселий і радий і чутно було, як в дворі хлопало бризками-зовом: тату, тату!..

III. Чорнозем.

Була неділя. Древня селянська неділя з білою сорочкою й з дідами на призьбі, або на колоді, що біля воріт.

В землю повростали думи підстрішні, таємні.

Думають правнуки, внуки так само, як думали їхні діди: колос, земелька, посуха, дощі і синедальне небо...

Я сидів із дідами і слухав їхню сиву розмову,—

Огірки—на порядку денному.

Про них говорилось багато і врешті хтось задав.

— А скільки, воно, в мішок їх улазить? (огірків).

Хто—сотня, хто—дві, хто—три,—була відповідь.

А рижний Орхім вже згодний держати парі, що більше не влізе, як двіста п'ятнацять...

Запевняє:

— Я сам рахував... був цікавивсь колись...

І тоді Калістрат, дід бувалий, розсудливий, набиваючи льюлку, додав був од себе:

— І не двіста і не триста... а в який рік—який огірок, і який ще мішок...

Сказав, як одрізав.

І всім стало ясно, що це так, справедливо, і рижий Охрім тяг туди: та—ну-да... воно так...

Проти істини, що скажеш

До гурту йшов дідуган із гирлигою.

Сотенний.

— Старики, на сходку! Чехви (шефи) приїхали...
 Од двору до двору. Ішов—і скрізь стукав в ворота викликаючи будь-кого з хати:
 — На збори... Чехви...
 Вулиця ворушилась.
 Калістрат, допаливши люльки, витрусив попільце і перший підвівся з колодки:
 — Що-ж підемо й ми? Послухаємо...
 — Авже ж... треба,
 Вкупі з дідами пішов і я.

IV. Двоє чудаків.

Дорогою Калістрат розповідав мені про двох чудаків.

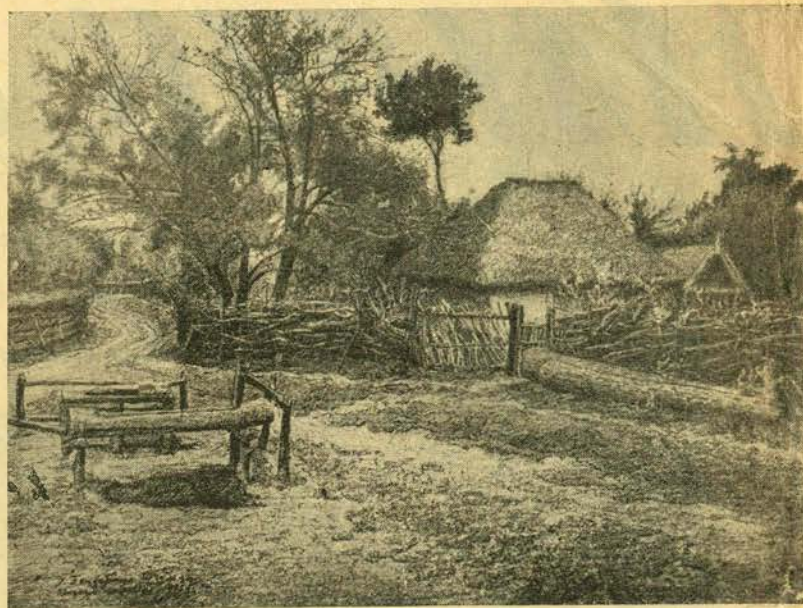
— Живуть в нас на селі тут двоє чудаків. Найняли собі лустку під лісом й живуть, сходяв-би до них ти, хлопча. Право. Поговорив-би з ними...

Що за люди ці два, «чудаки», Калістрат не знав, але чув що вони приїхали з якогось дального села й найнялися пасти товар у лісничого.

Цікаво.

Після зборів-же зараз пішов я відшукувати двох чудаків цих і надвечір прибув до лісу.

Старенька з підпорами хата зросла допухами й щирцею.

... вулички й провулочки...

— Харчує оце нас лісничиха... товар пасемо в неї... А взімку десь дрова будем рубати, або ще щось... проживем якось...

І я про себе тиснув їм руки:

— І в їхніх серцях колобродить зажурна осінь...

V. Косоклеп. Печаль.

Від'їзджав я до міста жнивами.

Крицевий, дзвінкий косоклеп день-у-день стояв на полях—пісня жнив.

Все густіш і густіш виростали рядочками копи—ситні, надійні й ковали всю радість чорно-земних душ.

По жовтій колючій стерні вже котили вітри підосінні пісні й запліталися свистом в густих бур'янах по межах.

Далеко подзвіння.

Як сонячні бризки.

Так бродить ланами од межі й до межі засмаглий, невтомний косоклеп..

На безлюдному полустанку сів я на потяг.

У вікно з вагону мені видно було далеку самотню грушу, що

...двоє чудаків...

Поодаль—сливи, черемуха й чагарник непролазний колючого терну.

Сіни були відчинені.

Я постукав.

Іван Колобородько. Василь Чотирьох.

Так звалися ці чудаки.

Заговорив.

І щоб ви думали?

Перший—художник, і другий—поет!

Поет Чотирьох, між іншим, не грамотний, в школі не вчився й писати не вмів. Вірші складає і держить у пам'яті, чи диктує, а товариш записує...

Колобродько Іван—з освітою.

Учився в художній школі в Казані (!?) і був якийсь час десь вчителем. Викладав малювання. А тепер—як казав—Колобродить (прізвисько в нього, мабуть, псевдонім) і малює для себе...

От такі чудаки...

Сонце давно вже зайшло.

У сливах соловей, як утне,—то аж соломинки під стріхою трепле. Кажани безшумно снували навколо хати.

Я збирався йти. Але товариші запропонували мені залишитись на ніч і я охоче дав згоду.

Колобродько показував свої малюнки, а поет Чотирьох з пам'яті зачитував вірші.

Потім говорили.

Хлопці душевні, щирі...

V. Косоклеп. Печаль.

Від'їздив я до міста жнивими.

Крицевий, дзвінкий косоклеп день-у-день стояв на полях—півня жнив.

Все густіш і густіш виростили рядочками копи—ситні, надійні й ковали всю радість чорно-земних душ.

По жовтій колючій стерні вже котили вітри підосінні пісні й запліталися свистом в густих бур'янах по межах.

Далеко подзвіння.

Як сонячні бризки.

Так бродить ланами од межі й до межі засмаглий, невтомний косоклеп..

На безлюдному полустанку сідав я на потяг.

У вікно з вагону мені видно було далеку самотню грушу, що стояла в просах серед поля сумна, непривітна.

Згадував про дні й вечірні сутінки, про пустельні просілочні дороги, де непомітно бродило життя й шукало собі красоти...

О Корж.

1925—V—VII.

... вулиця ворушилась...

МАХРЯК і ШПИЧКА

Оповідання.

В-осени 1923 року, на місцевому заїзжому дворі вмер селянин Пилип Махряків.

Після його смерті, місто одержало спадщину—двох хлопців: Андрія—10 років, та Михайла—8 років.

Андрія на постійному кликали Махряк, а Михайла-Шпичка, Ото й усе.

Власне кажучи, це тільки справка,—оповідання нижче.

I.

Ввечері був вітер. Хмари роздиралися в шматки, а дерева блакиті кланялись.

У міському саду дерева муштровані, а вітер схоче—кланятимуться куди попало.

Мабуть вітер захотів доща—й уночі був дощ.

Чому в травні такі липкі дощі й куди ніччю ховатися від них?

— Ніхто не знає?

А ось містер Бурлюк „антрепреньор трупи акробатів“, доповів своїм куцим акторам-Шпичці й Махрякові, що друга балка праворуч від головних воріт—найкраще місце від дощу.—Ніякі дощі, ніякі бурі не дошкулять, коли вчасно займеш четвертий куц, у другій балці.

Помітьте—четвертий куц у другій балці.

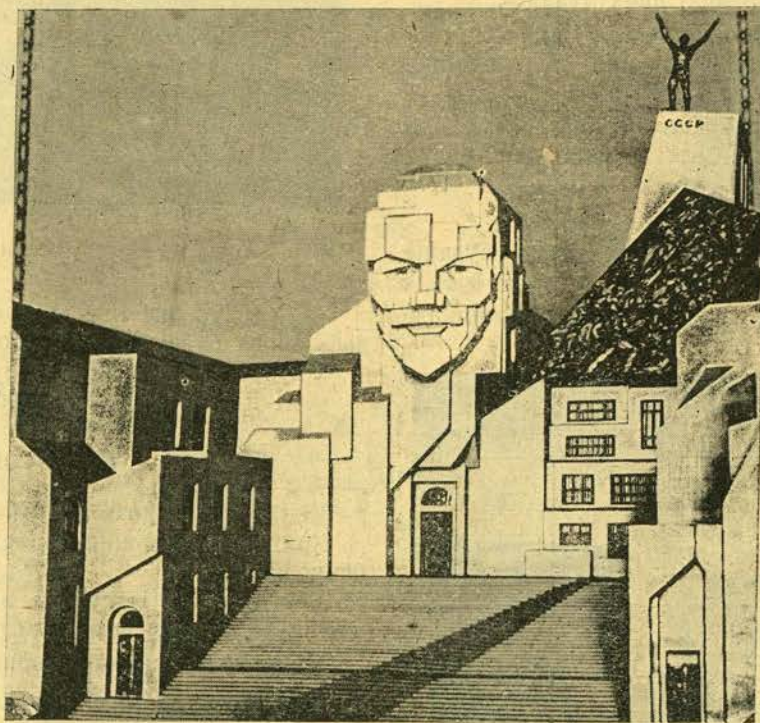
Шпичка вірив. Шпичці 10 років. А Махряк не вірив. Не тому, що йому 12, а тому, що

— Ти містер, калоші заливаєш... Замочило мене в твоєму місці.

У пивну можна зайти, зробити сальто, попрохати „бичка“ й погрітися.

А вночі...

Проект Палацу Праці ім. т. Леніна

Модель подано на розгляд Всеукраїнського уряду після чого її було відправлено до Парижу на виставку. Автор проекту—студент Київського політехнікуму т. Гройфман.

Холодно ніччю.
Дощ...

III.

Містер Бурлюк зовсім не містер.

В одному місті він прописаний у міліції Андрієм Шапошниковим, у другому—Степаном Болотянським, а в третьому... Не знаю як у третьому,—тільки містер Бурлюк зовсім не містер.

Зімою він грав по базарних шинках на гармошці й іноді співав „непристойні“ пісні,—і кликали його—„Сявка музикант“.

Одного разу в ночлежці, де ночував Сявка (Містер Бурлюк)—шпана грала в карти.

Сявка теж людина ризикова.

Сявка програв гармошку.

З тієї пори нема „Сявки-музиканта“...—

Є „містер Бурлюк, антрепреньор трупи акробатів“.

IV.

Кого тільки нема на вокзалі... Хто тільки не ночує в ньому...

Безпритульні діти, загнані холодом хльорки, „шпана“ різ-

них спеціальностей, пасажири... Хто вони—пасажири? — не знаєш...

... куди нічно ховатися від них?
— Ніхто не знає?

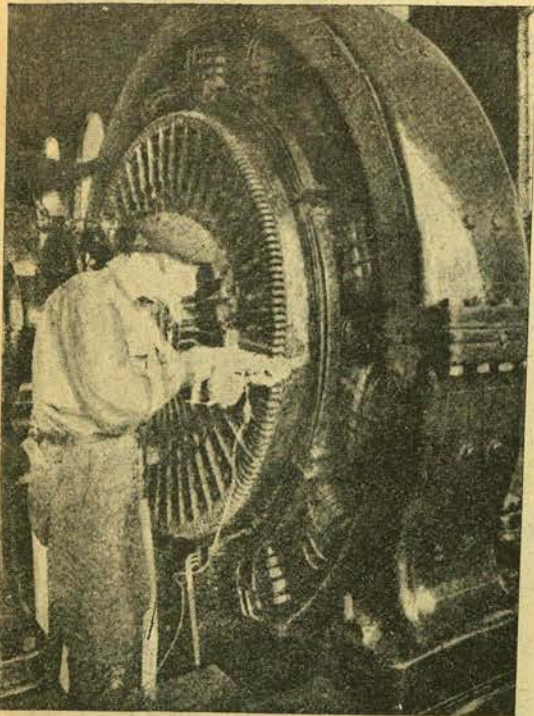
А ось містер Бурлюк „антрепренор трупи акробатів“, доповів своїм куцим акторам-Шпичці й Махрякові, що друга балка праворуч від головних воріт— найкраще місце від дощу.—Ніякі дощі, ніякі бурі не дошкулять, коли вчасно займеш четвертий куц, у другій балці.

Помітьте—четвертий куц у другій балці.

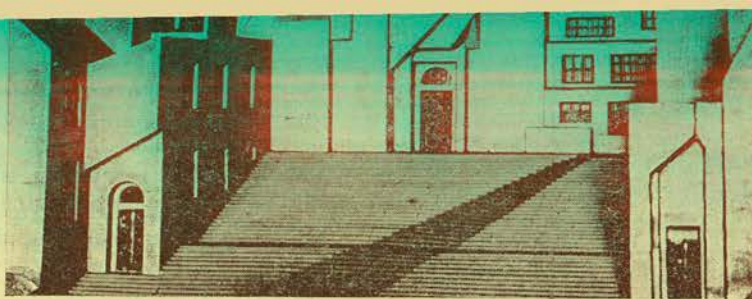
Шпичка вірив. Шпичці 10 років. А Махряк не вірив. Не тому, що йому 12, а тому, що

всю його спину дощ зливав.

— Ти містер, калози заливаєш... Замочило мене в твоєму місці.

В Америці тепер майже на всіх промислових підприємствах уживаються електричні пилососи. Цими пилососами, не спиняючи машин і моторів, витягається порох, що насів на них. Пил, що вбирають пилососи, попадає в герметично закриту банку.

Модель подано на розгляд Всеукраїнського уряду після чого її буде відправлено до Парижу на виставку. Автор проекту—студент Київського політехнікуму т. Гройфман.

Містер Бурлюк уговорює Махряка.

— Не можна-ж инакше. Таке становище. А дорого— два-три дні,—й кінець ділу. Як тільки почнуться кращі збори, містер поведе пацанів у теплий постійний двір.

II.

Ніч. Дощ.

Холодно Махряку, — Шпичці холодно...

... Всьому світу, мабуть, холодно...

Містер Бурлюк хропе, Шпичка дрімає, а Махряк гадає проте, що краще було-б вночі — сонце й тепло, а в день-дощі холодно.

У день лекше погрітися.

них спеціальностей, пасажири... Хто вони—пасажири?—не знаєш...

... Кого тільки немає на вокзалі...

Шпичка й Махряк теж мешкали на вокзалі й теж хотіли здаватися пасажирами,—але це для міліції, а для пасажирів,— Шпичка вигукував „Лям-ца-дріца“—робив у повітрі сальто й становився на руки, а Махряк закидував ногу на шию.

Збирались „охочі до спорту“ дивувалися моторности, хвалили, давали докурити цигарку, а іноді копійки.

Так було всю зиму.

А по весні залучив їх містер Бурлюк, пообіцявши, після гарних заробітків, відкрити свій цирк.

Шпичці й Махрякові хотілося бути актьорами, й вони згодилися.

На вокзалі їх більше не було.—Містер Бурлюк боявся вокзальної міліції...

V.

Ніч... Дощ..

Холодно Махряку, Шпичці холодно..

Всьому світу, мабуть, холодно.

VI.

Вранці починалися „гастролі“.

З двору в двір заходив Бурлюк з „акробатами“ й заявляв, що він „честь має продемонструвати трупу молодих акробатів, окончівших ціркову школу Мольберто-Грігго во Флоренції“.

Цього ніхто не повіряв—й на тому роля містера кінчалася. Шпичка простилав ряднину, становився на руки, а Махряк закидав ногу на шию. Потім робили „млин“ робили „сальто“, і ходили на руках.

В цей час містер Бурлюк знімав шапку й прохав „подавати“.

ночував Сявка (Містер Бурлюк) — шпана грала е карти.

Сявка теж людина ризикова.

Сявка програв гармошку.

З тієї пори нема „Сявки-музиканта“...—

Є „містер Бурлюк, антрепренор трупи акробатів“.

IV.

Кого тільки нема на вокзалі... Хто тільки не ночує в ньому...

Безпритульні діти, загнані холодом хльорки, „шпана“ різні...

Махряк і Шпичка
шли до „гастролів“
чому не дивувалися.
лишень погано те,
містер не давав їм
збору грошів.

Але, він знає, що робить. Без цирку ні Махряк, ні Шпичка
будуть актьорами. Треба свій цирк. Треба гроші.

Містер знає, що робить.

Шкода, що його не було позаторік. Був-би вже свій цирк.
минулому році Махряк вмів тільки на голову ставати,—
Шпичка—перекидатися. (Сами навчилися).

А потім зустрів їх на базарі—„чемпіон міра“... (Прізвиська
ніхто не пригадує). Гарний хлопець,—„чемпіон“. Вчив
Шпичку робити сальто, а Махряка—закидувати на шию ногу.

Було це вечорами у парку.

А вдень „чемпіон“ водив їх гастролювати, й теж не давав
грошів. Купить хліба, оселедця,—ото й все.

— Молоді,—каже,—для грошей. Дурно ніхто нікого не
вчить!...

... А ось містер Бурлюк зовсім не такий. Містер Бурлюк
завсім гарна людина.

Так гадали пацани й робили—сальто.

VII.

Під секретом:

Містер Бурлюк не думав будувати цирку. Містер пропивав
гроші.

У другій балці від воріт спав один раз після п'яцтва Бурлюк.
Він і не бачив, як Махряк і Шпичка самі пішли гастролювати.
Він бачив, як потрапили вони до великого двору, збираючись
„гастроль“ і прохати „подарувати“.

Зібралися—й не зробили.

У великому дворі ставилася в шеренги хлоп'ята з червоними
галстуками й стьожками. Попереду стояв барабанщик.

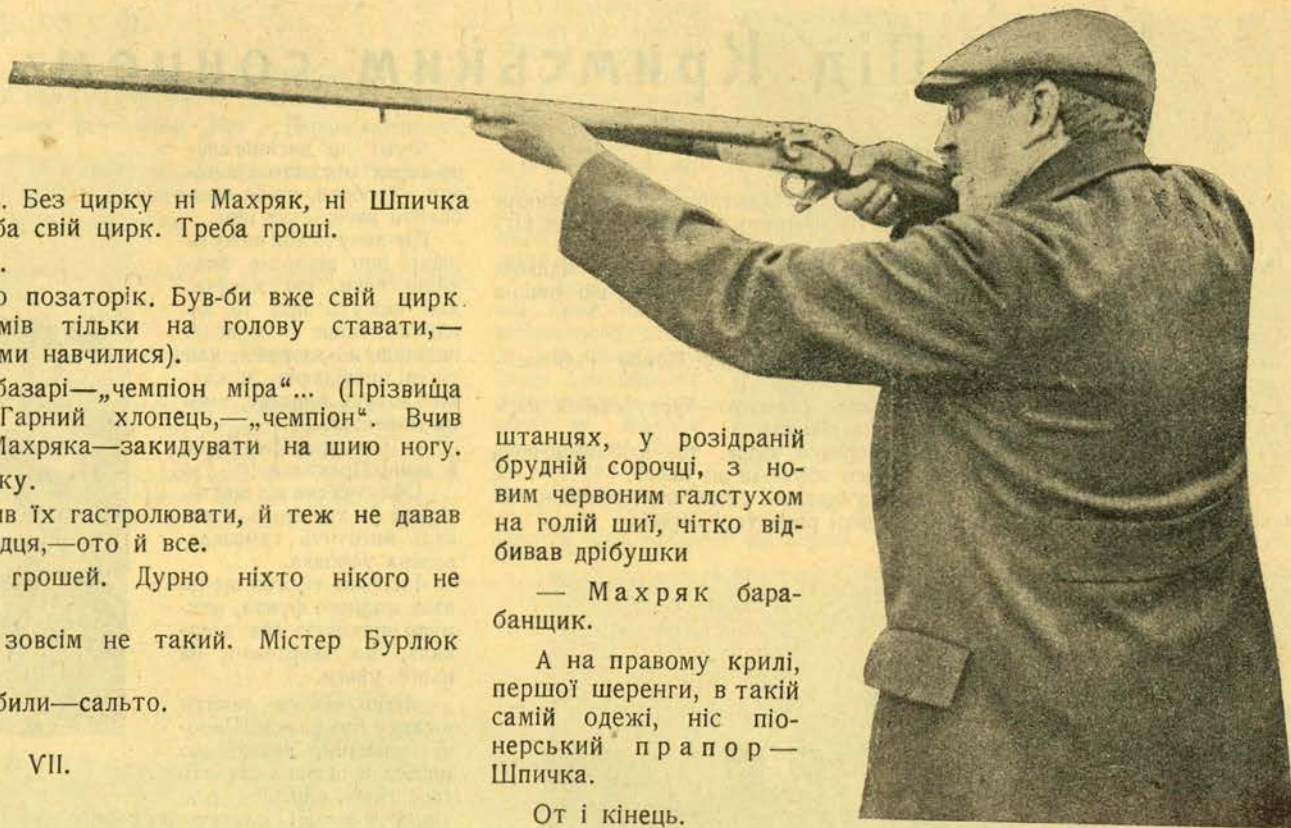
Гарний хлопець барабанщик.

— Становись,—каже—підем до пафку.

А Махряк не хоче й Шпичку

вчить.

Його Махряк не хоче...

штанцях, у розідраній
брудній сорочці, з но-
вим червоним галстуком
на голій шиї, чітко від-
бивав дрібушки

— Махряк бара-
банщик.

А на правому крилі,
першої шеренги, в такій
самій одежі, ніс піо-
нерський прапор—
Шпичка.

От і кінець.

IX.

Да, забув.

Містер Бурлюк наwerbував нову—„труп чечотчиків“, кіль-
кістю в три душі.

Всім трьом разом—29 років.

Тепер—все.

В липні в Москві відбулися змагання на
кращого стрільця. На нашому знімку—
Переможець—тов. Кононов.

Мих. Бондаренко.

У другий раз від вери... один раз... Бурлюк.
Не бачив, як потрапили вони до великого двору, збираючись
робити „гастроль“ і прохати „подарувати“.

Зібралися—й не зробили.

У великому дворі ставилася в шеренги хлоп'ята з червоними
галстухами й стьожками. Попереду стояв барабанщик.

Гарний хлопець барабанщик.

— Становись,— каже— підем до парку.

А Махряк не хоче й Шпичку
держить.

Чого Махряк не хоче й сам
не знає.

Постоявши трохи, підійшов до
барабанщика.

— А-ну, дай я вдарю. Я теж
мію. На вокзалі в костяшки не
так бив...

Барабанщик дав Махрякові па-
лочки. Гарний хлопець барабанщик.

Шпичка хвилювався.

— А як не зуміє... От і сміх...

Але Махряк вміє. Махряк трі-
щить, як кулемет. Його обквітали
червоні галстуки, з барабаном,
барабанщиком і Шпичкою. Його
оточили вкупі з переможною ра-
дістю, що миготіла то на барабан-
них палочках, то на червоних
галстуках.

Шпичка сміється.

Шпичці весело з Махряком.

Шпичка й Махряк— брати та
ще й друзі.

VIII.

Не знаю, що було далі, як
було далі.

Через годину проходила ватага
піонерів Амросівського цемент-
ного заводу. Попереду у рваних

Да, забув.

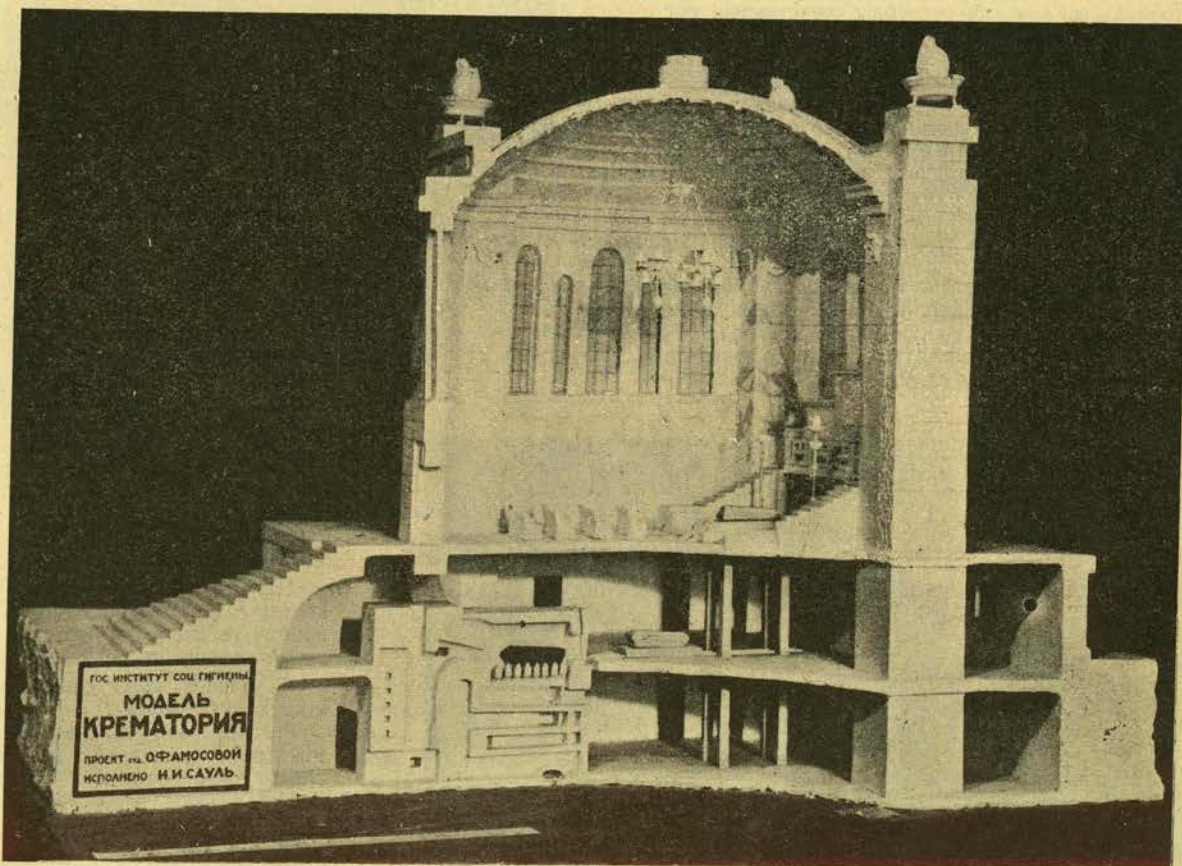
Містер Бурлюк наwerbував нову— „труп чечотчиків“, кіль-
кістю в три душі.

Всім трьом разом—29 років.

Тепер—все.

Мих. Бондаренко.

Модель крематорія

Медицинний світ вже давно сказав, своє слово, висловившись цілком за крематорії. В СРСР гадається збудувати декілька крематоріїв. Модель крематорія проекту Амосової, виставлено в Держінституті Соціальної Гігієни в Москві.

Під Кримським сонцем.

„Буюрнус“.

Хто його зна, що було в цьому садкові, засадженому декоративними рослинами, оточеному казковим пасмом гір, овіяному морським свіжим вітром, пронизаному дивним запахом магнолій.

Чи цікаво знати, хто жив у цих прекрасних будинках, що мальовничо вирізаються на узорчастому фоні чинар, пальм, кедрів, що пишно розкинули своє гілля?

Тепер тут спочивають робітники освіти.

Високо, на узгір'ї, притулився будинок відпочинку Союзу Робітос— „Буюрнус“.

Внизу, за гадючкою повитою гірською стежкою—Гурзуфський парк а там далі—безмірна синьозелена морська рівнина.

Химерно покручена в'ється від Буюрнуса соша, то наближаючись, то віддаляючись від моря, але кінець кінцем збігаючи до нього.

З усіх кінців неосяжного Союзу з'їхались сюди на спочинок, на поправку здоров'я, а головне, щоб зміцнити розхитані нерви.

Мандрівні співці—музиканти.

Тихенька затишна Полтава, жарка, малярійна Ерівань, широка простора Волга, далекий суровий Архангельськ, порохняво-дошовий Харків, шумлива союзна

Фунт—це магічне слово серед тих, хто спочиває. Турботи, як-би прибавити ваги,—тут ціль.

Що хочуть хай кажуть лікарі про відносне значіння ваги, що хочуть, хай кажуть про те, що найважливіше—взагалі поліпшити здоров'я, хай лікарі оповідають „ці казки“ комусь іншому, а ми не маненькі:

— Ого, два фунти за 8 день! Правильно!

Обличчя сяє від щастя. Кожні 5 хвилин в дзеркалі миготить самозадоволенна усмішка.

І тільки ті, хто ще не взяв жадного фунта, похмуро проходять повз дзеркала, не звертаючи на нього уваги.

Легко, вільно дихати в садку Буюрнуса. Широкі платани, кедрі, що низько й широко стелять своє гілля, блискучі розкішні магнолії кличуть до себе в тінь і затишок літній.

В легкому одязі,—а то й просто тільки в трусиках—не живуть, не гуляють, не просто ходять, а серйозно, по плану, з охотою і навіть з захопленням, приймають:

На пляжі.

— Сонячні, повітрові, морські ванни.

Тут так. Тут усе цілюще. Здається, навіть порох.

Добре тут жили колись. Не погано живуть і тепер.

На „лежанках“, плетених ліжках, найчастіш „у холодку чинари“, перебувають „мертвий час“.

Це час цілковитого спокою. Тихо. Ні голосних окриків, ні сміху, ні пісень. Рівна, спокійна роємова.

Мандрівні співці—музиканти.

Тихенька затишна Полтава, жарка, маляріна Ерівань, широка простора Волга, далекий суровий Архангельськ, порохняво-дошовий Харків, шумлива союзна столиця—всі куточки республік представлені тут в особі робітників освіти.

Сюди—де сонце й море—зібрались на ремонт, відновлювати сили для подальшої роботи.

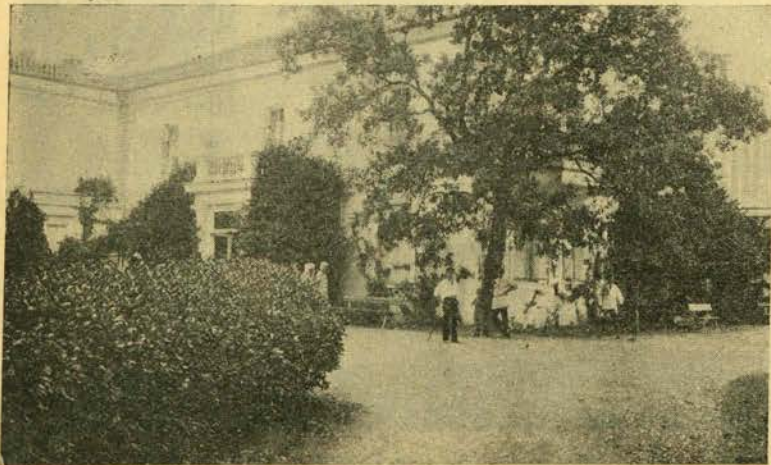
І тут, де сонця й моря „хоч одбавляй“—де купатися в теплих з лоскотом проміннях золотого диску—невтомна насолода, де поринати в пінаву з шелестом воду—немає втоми, нема меж бажанню, тут—море й сонце дозуються, як небезпечні сильні отрути.

Кримське сонце особливе, морська вода теж.

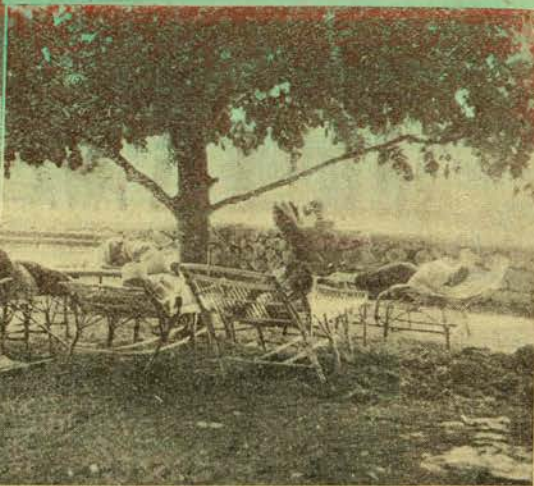
Вони можуть бути друзями людини, можуть-же стади й лютьими ворогами.

Ними користуватись треба обережно, в міру, потроху, а не то: обпалить до болю, до ран. А не то солоня вода раз'ятрить зовсім непомітні роздряпані місця на тілі, розвіє недокровність, викличе кволість...

І через те „одміряється“ сонце, „одважується“ море, а хто спочиває, ті просто зважуються.

Будинок відпочинку ВУКСУ в Буюрнусі.

„Мертвий час“ в Буюрнусі.

бережуть у своїх „колодязях“ сніги, що вічно плачуть чудову „гірську—едельвейс, вічно обмивану дощем.

В нього вже три фунти. Море і сонце роблять своє.

— Ну, товаришу й добре-ж ви поправились! За десять день! Це коли й далі так піде, то мабуть окремим автомобілем до Симферополя доставляти вас доведеться...

— А ви що-ж думали? Все-ж життя у футлярі. В 15 одягів загорнешся, на цілий аршин укриєшся ганчір'ям, сховаєшся від повітря—живеш, як кріт...

... А тут якось то відразу став під сонце, купувався в морі, лежав у тіні, на свіжому повітрі,—звичайно, поправився...

... Уперше за все життя спочиваю. Мені 34 роки. З молодих літ працюю. І за весь час про себе ні хвилини... І раптом—цілий місяць тільки й турбот, що про себе: їм, купаюся, спочиваю, гуляю... Та тут здохла собака й та на живого лева перевернеться...

Шумливою юрбою збігають з крутих кам'яних східців „буюрнусівці“ на сошу, до моря, на пляж. Там без витівок, голі лягають на березі, вспаному галькою, гріючись на сонці; потім—у парк, розсядуться по лавах і дивляться—не надивляться на море.

А увечері, коли скличе усіх мешканців апетитний дзвоник на вечерю, енергійно борються с їжою „буюрнусівці“.

Чотири рази скликає їх дзвоник в обійми величезного платану—чинари. 80 душ вільно розсажуються за столи, уставлені під мережчатим гіллям однієї чинари.

Й ось трохи статистики. Їх біля 80 душ тут у Буюрнусі. Прибувають вони партіями, хто на місяць, хто на півтори. Зважують їх, звичайно, на прибутті, зважують і коли закінчується час відпочинку.

І майже завжди виходить приблизно так: скажемо, перша партія, коли на вагу її рахувати, пудів триста важила, а од'їзджаючи—320 виходить, не менш.

„Отак, пудиків по 20—„живої ваги“—і вивозить із Криму кожна група...

— Сонячні, повітряні, морські ванни.

Тут так. Тут усе цілюще. Здається, навіть порох.

Добре тут жили колись. Не погано живуть і тепер.

На „лежанках“, платанових ліжках, найчастіш „у холмі чинари“, перебувають „мертвий час“.

Це час цілковитого спочивання. Тихо. Ні голосних окриків, ні сміху, ні пісень. Рівна, спокійна роємова.

Учитель із Сибірщини з першої вільної Союзної річки від піскового берега, від річки пароплавів і барж, від буряцької пісні і лайки прийшов до пінявих ажурних берегів моря, скрізь кедрові голки, що золотяться на сонці, лежачи на „лежанці“, дивиться—вдивляється в далекі тумани, які осіддали „Яйлу“—гори, що вічно

Г у р з у ф.

проглянути хоч будь-який, навіть найгірший поради́к для подорожнього Криму,—багато цікавого про Гурзуф можна прочитати.

Парк з не менш відомими фонтанами „Ніч“, „Перше кохання“,

історичний будинок Раєвського, де жив Пушкін, там-же платан Пушкіна, Пушкіна, і навіть на морі—грот Пушкіна.

Найчужішим, найвидатніше—це Генуезька скеля.

Прекрасні оранжереї з тропічними пальмами, з чудовими червоними олеандрами...

Красна канарейкова альтанка—

як у паркові, мечеть, „священне“ терпентинове дерево на дорозі до Долини“...

Якось: йшли роки революції, руйнувався старий, цвіллю укріплення, встановлювались у боротьбі й руїні нові основи життя... Багато, багато чого зметено революційним вихором... А вціліли й стоять, як наче не було, церква, що її збудував бувший власник Гурзуфського фонтану, мечеть, та „священне“ терпентинове дерево—„Сахич-Агач“.

Його обнесений будинком і над покрівлю пишно розстелились

підвішувались низько над морем. Тут дві

стариці. Де-хто ще

підвішувало дерево.

Вони рясніють ганціями стрічками. Це

вони приходять сцілювати недуги, уквітчують

дерево...

Чим ближше час зростають фонтанами. Вони

колились весело

німфа в холодних струмках.

те,—„Німфа“

...Порожній

ні краплини у

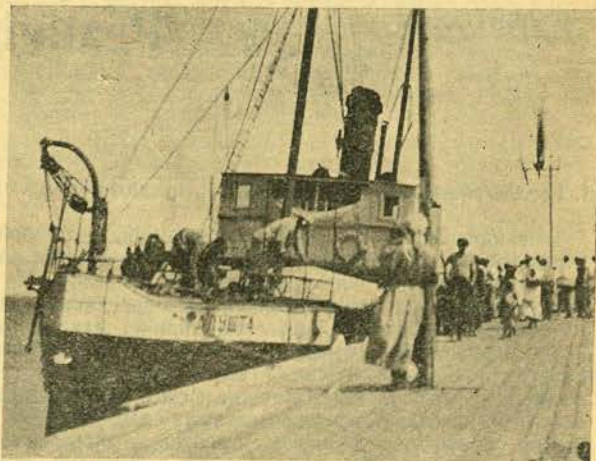
стоїть фонтан „Перше кохання“.

Узбережжя Гурзуфа та Аю-Дага—„Ведмідь Гора“.

І тільки Генуезька фортеця та Ведмідь Гора—Аю-Даг і Близнята „А-Долари“ стоять непорушно, як і раніш, прикрашаючи затишний берег. Глибоко в морі виходить Аю-Даг із моря його видно дуже далеко.

З одного боку, він дуже нагадує величезного ведмідя, що повалився в море і жадбно п'є солону воду, з другого, це швидче велетенський шур, що непорушно стоїть, і А-Долари, дві скелі, що виступають з моря недалеко від берега. Тут улюблене місце їздити на човнах.

Катер „Алушта“ на гурзуфській пристані.

Сміливі генуезці колись володіли Гурзуфом і вперто його обороняли. Пам'ять про них лишилася у напів-зруйнованої фортеці-скелі Високо стоїть скеля, відкриваючи перед собою неосяжні простори моря.

І крізь гранітний шар скелі пробито тунель, вона виходить великим вікном у море, підносячись над ним сажнів на 10.

Для якої мети просвердлювали величезну скелю—невідомо. Природні умови й без того давали прекрасні притулки від ворога.

Грізна твегдіня генуезців так і лишилася твегдіною, хоч стіни її вже обвалилися. Але неприступною вона перестала бути.

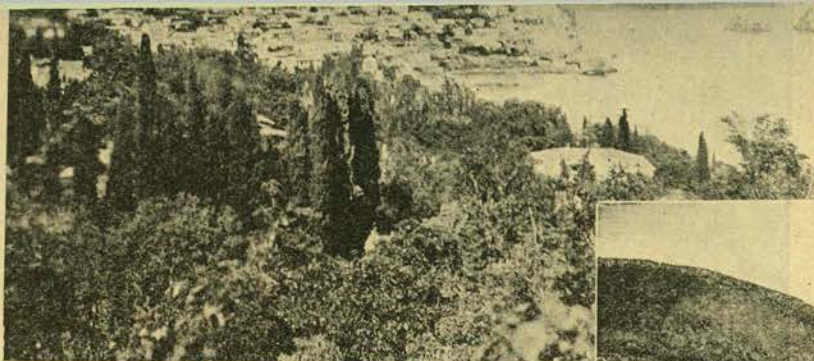
Щодня екскурсії сходять по крутих стежках до самого верхка скелі і, лишивши на камінні своє ймення, спускаються вниз до будиночка Чехова.

...діва...
...сріблястих струмках.
...не те,— „Німфа“
...куди-сь... Порожній
...стал, ні краплини у
...борі.

Сиротою стоїть фон-
...Перше кохання“.
...вда, стоять ще моло-
...кі пастушок і пастуш-
...але здається теж неза-
...утечуть, як німфа.
...Тохмура стоїть фон-
...„Ніч“, Замість смо-
...тмяний лихта-
...ледемає, нама-
...освітлити гарний
...данчик.

А канарейкову альтанку спіткала доля, шось похожа на легенду.
— Прийшла воля. Добре. Прийшли тоді хлопці до альтанки, зняли грати
випустили канарейок.
— Раз воля, значить усім.

Узбережжя Гурзуфа та Аю-Дага— „Ведмідь Гора“.

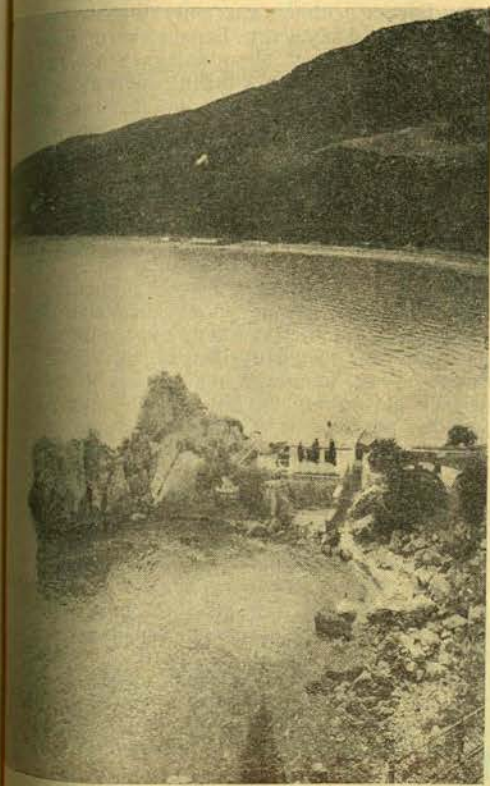
— Не вміли літати
канарейки, розучились.
Так тут-же у паркові і
загинули...

І коли доля канарейок
така легендарна, то про-
сто таки трагічна доля
пальм і олеандр

Їх замкнули сірі зог-
нілі мури „оранжерей“.
Колись їх на літо виносили
в парк, а тепер гинуть
ці прекрасні рослини,
забиті гнилими дошками і
занедбані безтурботними
людьми.

Жарка темпераментна
пальма, не витримавши
в'язниці, тягнеться, рветь-
ся до сонця, і поранивши,
поламавши своє широке
листя, пролізає крізь
скляну покрівлю оран-
жерей...

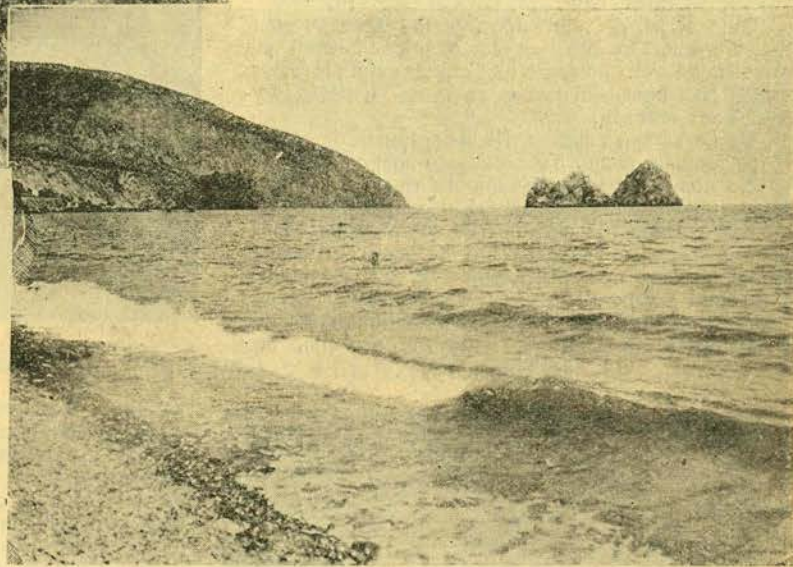
І тільки погордлива
олеандра, спокійно сте-
лячи по верхах свого
гілля білі й рожеві квітки,
спокійно дихає, задоволь-
няючись сонячним промін-
ням, що проходить крізь
розбите скло оранжерей-
ної покрівлі.

Будиночок Чехова знятий з генуезької скелі.

...дали прекрасні призулки від моря.
Грізна твегдіня генуезців так і лишилася
твердиною, хоч стіни її вже обвалилися. Але
непрístupною вона перестала бути.

Щодня екскурсії сходять по крутих стеж-
ках до самого вершка скелі і, лишивши на
камінні своє ймення, спускаються вниз до
будиночка Чехова.

Ранковий прибій. В даліні скелі— „Одолари“.

До скелі, що виступає в море, якомсь особливо до ладу приліпився
маленький будиночок, він своїми вікнами й верандою дивиться в синьо-
зелені води. Причахлі кипариси стережуть спокій будиночка, що його зрідка
порушують шумливі екскурсії.

Тут, спочиваючи, споглядав Чехов море. І цей куточок обвіяний тихим
сумом, легенькою мрією про... Москву.

Чи не про ту Москву, Всесоюзну столицю, що тепер встановлює основи
вільного життя трудящих усього світу?..

А по пляжу, по всьому узбережжі—з Ялти в Гурзуф, з Гурзуф в Алушту,
по всіх кутках невеличкого Крима блукають охоронці пісень і казок татар-
ських, кочові співці—музиканти. Бубон, флейта і скрипка служать для аком-
поніменту сумних пісень татарських. В них побут, в них тяжка доля
дівоца, в них горе наймита. І тільки зрідка вноситься клаптик нового побуту
Повіє тоді бадьорим, свіжим вітерцем і журливо-тягуча пісня з безконеч-
ними переливками голосівок міняється тоді на веселий мотив. Підскакує
весело бубон, сміється скрипка, заливається тоненька флейта.

І, неначе одгукуючись на радісні бадьорі згуки пісні, весело хлюпається
в морі дельфіни, колесом перекидаючись на блискучій морській поверхні.

І коли сонце піде за гори, укрившись туманом,—кінчається день на морі.

А. ЛЕЙТЕС.

Реакційна література на Заході.

І. Під стягом Шпенглера.

(Німеччина, нарис 1-й).

І. Поток мемуарів. Кронпринц—„Правдошукач“. Перестановка ролів.

«Реакціонери—не красномовці, а люди діла»—такий погляд склався про них перед війною в німецьких соціал-демократичних та робітничих колах і самі реакціонери завжди підтверджували цю приказку. Не балаканиною, не літературщиною, не теревенями цікавилась досі політична реакція і її феодальні та великокапіталістичні верхи. Ліричні зітхання, солодкі мрії і прекраснотушна балаканина—все це реакційні ділоки передавали політичним дилетантам і парламентським балакунам, що до певного моменту були опозицією, чекаючи міністерських посад. Досвідчений реакціонер, прямий, одвертий, як салдат, завжди зневажав словоблудство. «Багнета й нагая не можна сполучати з лірикою»—казав ще колись Сесиль Родс.

Але, як відомо, історія—досить вередливий режисер і інколи дуже несподівано переставляв ролі. Багнет німецького юнкера зламався біля мурів Вердена, нагай пруського поміщика відкинуто при першому гуркоті Кильського повстання. Слідом за 4-х річною кривою сутичкою відбувається досить солідна політична перестановка. Як колись пророкував Енгельс, дожинами злітають корони. Вільгельмові доводиться надовго обмежити свою старість маленькими сімейними radoщами голандського замку Дорна. Кронпринц опинився на порожньому туманному острові Вірінген, де майже 5 років заповнює своє дозвілля фізичним спортом і ніжним листуванням з друзями. А ці самі сановні друзі його, від Людендорфа і фон-Тирпиця до Рупрехта Баварського, розлізлися з надією на кращі дні по провінціальних закутках, і—поки їм не спиться—почали писати мемуари, присвятили себе літературній праці.

Величезним безупинним потоком мемуарів залито книжковий ринок сучасної Німеччини. Людендорф і Гінденбург, Ерцбергер і Герферик, кронпринц та його батько, фон-Тирпиць та Макензен і чимало інших владарів вчорашньої юнкерської Німеччини йдуть на літературний шлях. Реакціонери опинилися на новому амплуа—амплуа літераторів. Де їхня злощасна лаконичність. Де їхня салдатська суворість? Вона, начеб-то, почала зникати.

Часи не ті. До ліричних зітхань, до сантиментальних спогадів потягло солом'яних удовиць від реакції. До того кожен з цих скривджених історією людей досі продовжує том за томом нагромаджувати свої спогади.

Це не тільки спогади. Ці мемуари не є тільки суха хроніка подій. Тут є всього потроху. І передовсім політичні метикування на тему про «Sculd frage» (про винних за війну), і кілька художніх сценок з особистої сімейної ідилії високопоставленого юнкера, і глибокодумні філософські міркування про...

скільки проповіді. Реакціонери лишаються «людьми діла» навіть і тоді, коли вони примушені правити теревені. Фашизмові в Німеччині не пощастило прийти до влади лобовою атакою і от він іде тихою сапою під першою димовою завісою цих прекраснотушних самовиправдуючих мемуарів.

З усіх цих мемуарів найцікавіші і найзначніші мемуари кронпринца. Останній уміє багато писати. Кілька місяців тому, американські видавці купили в нього за величезну суму його листування з друзями. А тепер у Німеччині вийшла його нова книжка, що справила велику сенсацію. Ця книжка кронпринца дав заголовка простого, але гордовитого: «Я шукаю правди». Кронпринц давно намагається «реабілітувати» себе. В своїх колишніх спогадах він увесь час виставляв себе, як ворога війни, і підкреслював своє корінне різномудство з батьком. У своїй новій книзі він насамперед починає висловлювати свою самовідданність трудящому народові. Окремі розділи цієї книги він присвячує ідеалізації «трудових процесів». Рівнобіжно він оспівує сім'ю, як «основу» моральності. На усім цим підноситься його правдиво-кантовський ідеалізм—героїчні шукання правди-справедливості.

Але, можливо, заголовок його книжки не зовсім точний? Можливо, все-ж треба було дати заголовок такий: «Я шукаю корону?»—питає здивовано німецький читач.

І ось тут, як це не здається несподіваним, дуже повчаче порівняти «правдошукацьку» книжку кронпринца з філософськими твердженнями славнозвісного Освальда Шпенглера.

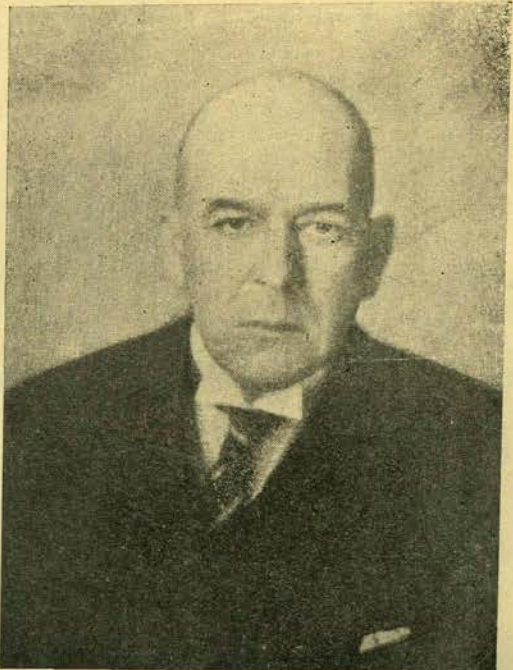
Бо Шпенглер не шукає правди. Навпаки. Суворий автор „Заката Європи“ одверто проголосує: правди нема, є тільки факти. І коли Людендорф та Тирпиць у своїх спогадах та міркуваннях соромливо прикриваються цитатами з Гете та Канта, то Шпенглер цинічно кричить: „ми, німці, не повинні вертатися до Канта, нам треба йти до нового цезаря!“.

Шпенглер одверто пробалакується про те, що завочує фашиська програма Гінденбурга.

Так відбувається своєрідний поділ праці, дивна перестановка ролів. Коли присяжні генерали в Німеччині правлять теревені і філософствують, то найпопулярніші філософи німецькі проповідують далеко не філософські речі. В цім полягає для нас інтерес філософії Шпенглера, що своїм поваленням істини-правди хоче очистити місце „правдошукачеві“ кронпринцеві.

2. Хто такий Шпенглер. Значіння його у філософії.

У нас—і на Україні і в Росії—зовсім не знають і досі біографічних даних про Шпенглера. Почнемо з них.

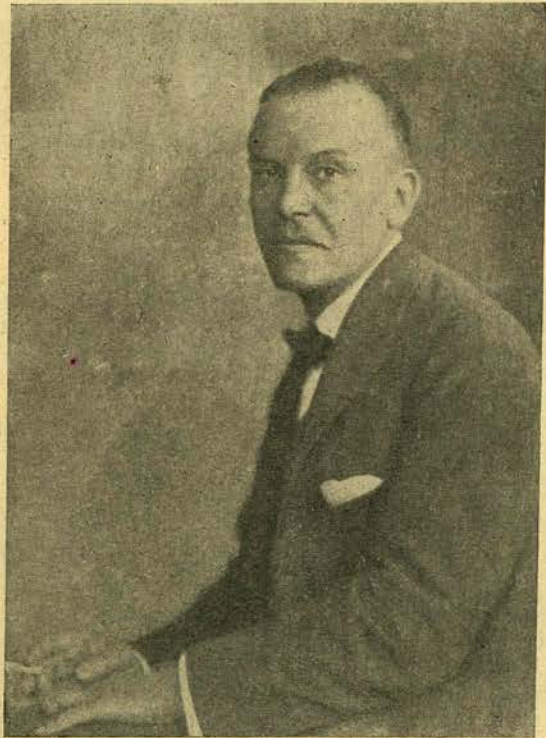

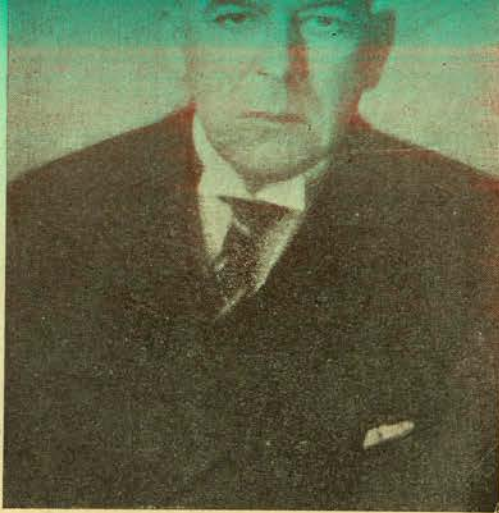
Величезним безупинним потоком мемуарів залито книжковий ринок сучасної Німеччини. Людendorf і Гинденбург, Ерцбергер і Герфериц, кронпринц та його батько, фон-Тирпиць та Макензен і чимало інших владарів вчорашньої юнкерської Німеччини йдуть на літературний шлях. Реакціонери опинилися на новому амплуа—амплуа літераторів. Де їхня злощасна лаконичність. Де їхня салдатська суворість? Вона, начеб-то, почала зникати.

Часи не ті. До ліричних зітхань, до сантиментальних спогадів потягло солом'яних удовиць від реакції. До того кожен з цих скривджених історією людей досі продовжує том за томом нагромаджувати свої спогади.

Це не тільки спогади. Ці мемуари не є тільки суха хроніка подій. Тут є всього потроху. І передовсім політичні метикування на тему про «Sculd frage» (про винних за війну), і кілька художніх сценок з особистої сімейної ідилії високопоставленого юнкера, і глибокодумні філософські міркування на тему про німецький дух, з відповідними цитатами з Фіхте і Гете, і сум за минулим, і докори сьогодняшньому дневі, і трощечки надії на майбутнє. Можливо, в цій надії на майбутнє вся сіль цих

Ганс Гейнц Еверс.

Освальд Шпенглер.

мемуарів. Але про це потім. Поки ж зазначимо, що ці мемуари, особливо після поразки „Каппівського путча“,—дбайливо зафарблені якимсь неясним флером прекраснодушності та ідеалізму, хоч—треба визнати—написані вони важким юнкерським стилем.

Коли проглянеш цю літературну творчість скривджених юнкерів—тільки дивуєшся. Невже цей стиль, невже ці солов'ячі цитати з Шиллера і Гете, ці зітхання про гуманність належать тим, хто входив до складу режисерів найогиднішої і найцінічнішої війни? Як могло трапитися, що салдафонові Людendorf став потрібний Шиллерівський одяг. Правда, навіть у найліричніші хвилини ці мемуари носять характер не стільки сповіди,

ливого прикрашаються цитатами з Гете та Канта, Шпенглер зичинію кричить: „ми, німці, не повинні вертатися до Канта, нам треба йти до нових цезаря!“.

Шпенглер одверто пробакується про те, що замовчує фашиська програма Гинденбурга.

Так відбувається своєрідний поділ праці, дивна перестановка ролів. Коли присяжні генерали Німеччині правлять теревені і філософствують, то найпопулярніші філософи німецькі проповідують далеко не філософські речі. В цім полягає для нас інтерес філософії Шпенглера, що своїм поваленням істини-правди хоче очистити місце „правдошуків“ кронпринцеві.

2. Хто такий Шпенглер. Значіння його у філософії.

У нас—і на Україні і в Росії—зовсім не знають і досі біографічних даних про Шпенглера. Почнемо з них.

Освальдові Шпенглеру тепер 45 років. Його батько—багатий почтовий урядовець, мати його—високого аристократичного роду. Майбутній автор „Закату Європи“ скінчив класичну гімназію і фізико-математичний факультет Берлінського університету. Незабаром після закінчення факультету він улаштувався викладати історію та математику в Гамбурзі. Як кажуть учні, це був дуже красномовний лектор і разом з тим педантичний педагог. Як педагог, він ще тоді виявляв шаленну ненависть до дарвінізму, що описля так яскраво відбулася в його філософії. Між иншим, Шпенглер нишком віддавався літературній діяльності—писав вірші, поеми, драматичні, етюди, хоч досить невдало. 1911 року під впливом Агадирського інциденту, що віщ, зав світову війну, гімназичний педагог відчув своє велике і справжнє належне „історичне місце“. Він кинув педагогічну й літературну діяльність, переселився до Мюнхена, щоби, по-за всякими безпосередньо практичними цілями, готуватися по філософії. З цього року Шпенглер починає писати свою роботу по „Морфології світових культур“, яку він потім зловісно назвав „Закатом Європи“. 7 років, безупинно, писав Шпенглер свою книжку, яка, вийшовши під кінець війни, здобула таку нечувану популярність.

Протягом 2—3 років ця важка книга, написана блискучим металевим стилем, обтяжена значним багажем відомостей із усіх галузів науки, розійшлася в числі 40 тиражів. Книжку розхвачували. Жадна найсенсаційніша белетристична нова книжка не розходила до такої міри швидко, як розійшлась ця „Морфологія світових культур“, що стала найпопулярнішим і найбільш читаним філософським, твором після воєнної Європи.

У чім секрет Шпенглерівського успіху? У нас, в Радянській країні, одрізаної блокадою від заходу, про Шпенглера по-первах думали по заголовкові його книжки. Багатьом довгий час здавалося, що уся тайна успіху полягає в цім заголовкові, в цьому страшному пророкуванні, що його він своєчасно подав західній буржуазії, яка відчувала себе на краю прірви.

Так думати про Шпенглерову книжку,—що дуже поширено в нас,—цілковита помилка. Ця книжка не була філософською банкрутою. Цією книжкою Шпенглер і не думав проспівати відходну своєму класові. Навпаки. Мавши такий панічний заголовок, „Закат Європи“ зовсім не був панікерською книжкою. Його написано твердим, впевненим, призивним стилем. Сам Шпенглер погордливо і самовпевнено розглядав свою книгу, як великий культурний подвиг німецького народу.

Коли він згодом дізнався, що частина німецької молоді розглядає його працю, „Закат Європи“, як песимистичний твір, він написав гнівну статтю, в якій бичує безгрунтовну літературну інтелігенцію, „що витягує

Принц Вільгельм—автор sensationної „Я шукаю істину“,—що недавно тільки вийшла.

для себе отруту з усякої книги“. Ця книжка закликає до діяльності і до героїчних вчинків—заявляє він у другій своїй недавній статті.

До якої діяльності закликає Шпенглер? Про це ми можемо докладно дізнатися з його брошури „Прусизм і соціалізм“. „Геть інтернаціонал гасел—соціалізму!“—виголошує він—„і хай живе справжній інтернаціоналізм—імперіалізму“. І знов нагадає „німцям“, щоб не до Канта і не до Гете, а до Цезаря й Сесіля Родса повинні йти німці. Імперіалізм на ґрунті цезарату ось ті гасла, боронити які Шпенглер вважає за свою історичну місію.

Він наче певний, що вона здійсниться. Виголошуючи—„Закат Європи“, Шпенглеріанство зовсім не думає йти з європейської арени. Навіть більше того, цим панічним гаслом шпенглеріанство гадає скористуватися цілком організовано.

Він наче певний, що вона здійсниться. Виголошуючи—„Закат Європи“, Шпенглеріанство зовсім не думає йти з європейської арени. Навіть більше того, цим панічним гаслом шпенглеріанство гадає скористуватися цілком організовано.

Він наче певний, що вона здійсниться. Виголошуючи—„Закат Європи“, Шпенглеріанство зовсім не думає йти з європейської арени. Навіть більше того, цим панічним гаслом шпенглеріанство гадає скористуватися цілком організовано.

Він наче певний, що вона здійсниться. Виголошуючи—„Закат Європи“, Шпенглеріанство зовсім не думає йти з європейської арени. Навіть більше того, цим панічним гаслом шпенглеріанство гадає скористуватися цілком організовано.

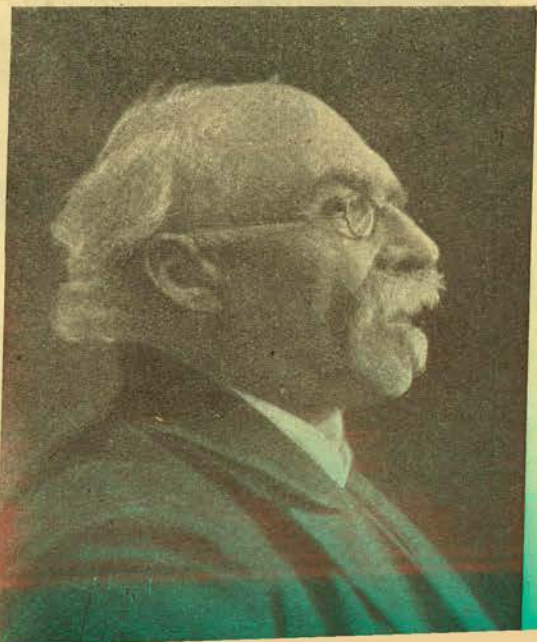
проти теорії на оборону практики, його повстання проти істини, проти інтелектуалізму взагалі. Цим Шпенглер виявляє загальний настрій буржуазії всіх країн. Тут він сходиться і з французьким філософом Бергсоном, і з сучасним прагматизмом, та с теорією фікцій, що її висунув найглибший буржуазний філософ сучасних днів, старий Фахінгер. Цей останній—далеко тонший і глибший від Шпенглера. Він недавно проголосив гасло: „Геть гегелівську теорію розвитку—назад до Шопенгауера!“ Це гасло дуже знаменне. Сучасна буржуазія боїться історії і взагалі історичного розвитку. Навіть слівце „прогрес“, яким так недавно пишалися її найкращі мислителі—позитивисти, стало ненависним їй. Клас буржуазії відчуває, що для неї йти вперед у сучасних умовах—значить йти в домовину. І от, заховаючи нечуваний розвиток техніки, буржуазія рішила йти назад у галузі наукової теорії.

Якщо раніш у дні свого сходу вона виголошувала гегелівське: „дійсність—розумна“, то тепер вона силкується усе розумне оповісти недійсним. „Масам треба стати дурнішими“—цинічно заявляє головний герой нової повісти Ганса Еверса, кращого письменника реакційної Німеччини. „Добре-б відродити середньовічні часи“—каже відомий англійський письменник Честертон у своєму новому памфлеті проти англійських соціалістів.

І це не тільки слова. Не тільки парадоксальні фрази. Хіба не символічний Дейтонський суд, що „відкидає“ Дарвіна, і вся вакханалія чорної сотні, що розігралась в Америці навколо цього суду? Хіба несимволічно те, що відомий англійський фізик—Олівер Лодж, випускаючи грубу книжку „Раймонд“, оповідає в ній про свої стосунки з потойбічним світом? І хіба не знаменно те, що французький філософ Бергсон та бельгійський письменник Метерлінк прихильно зустрічають цю „наукову“ чортовню? Хвиля чорносотенства насувається на Європу. І це робиться цілком організовано.

Реакційна Європа готується до бою. Реакція мобілізує свої сили. Не тільки в частині військового відомства. Ми досить наслухались про „іпріти“, „луїсіти“ й інші сувеніри, що їх—в секреті—готують промислові магнати на завтрашній день людства. Але чи знаємо ми про те, що робиться в ідеологічних лабораторіях сьогоднішньої буржуазії? Що криється за димовою завісою Освальда Шпенглера? Яка „позитивна програма“ сьогоднішньої реакції?

Про це ми скажемо в

Шпенглера, звичайно, говорить феодал. Але це феодал нової останньої форми. Колись класові траншеї проходили між буржуазією та феодалом. Тепер ці траншеї перемістилися. Тепер феодал іде на компроміс, в тісний союз з фабрикантом та підприємцем. Ідеал Шпенглера: — „Закату Європи“ глузує з архаїчного одягу ніщеніяньської надлюдини. „Заратустри“ уявляє собі надлюдину тільки „з шаблею та отрутою“, тільки як Цезаря Борджія або Олександра Македонського. Для Шпенглера-ж, надлюдина — це голова акційного товариства, що виявляє „до влади“ в дні біржового ажіотажу і що стоїть по той бік добра та зла у справі військового постачання. Друга особливість Шпенглера в тім, що він відкидає лицемірство. Минула війна була апогеєм лицемірства. Поряд потоків крові чути було тільки промови про культуру і прогрес. Круппа підсилювали Кантом, Гінсбургом — Фридрихом Ніцше. Шпенглер одверто проголошує кінець культури і розквіт цивілізації. Після Шпенглера у вищих німецьких колах стає некультурности говорити про культуру і прогрес. Автор „Закату Європи“ дав своє філософське благословення усім майбутнім імперіялістичним війнам і в цьому друге політичне значіння його проповіді. Але найбільш значуча — третя особливість Шпенглера — його боротьба

тільки в частині військового відомства. Ми досить наслухались про „іпріти“, „луїсіти“ й інші сувеніри, що їх — в секреті — готують промислові магнати на завтрашній день людства. Але чи знаємо ми про те, що робиться в ідеологічних лабораторіях сьогодняшньої буржуазії? Що криється за димовою завісою Освальда Шпенглера? Яка „позитивна програма“ сьогодняшньої реакції?

Про це ми скажемо в подальшому нарисові, де ми перейдемо до художньої літератури.

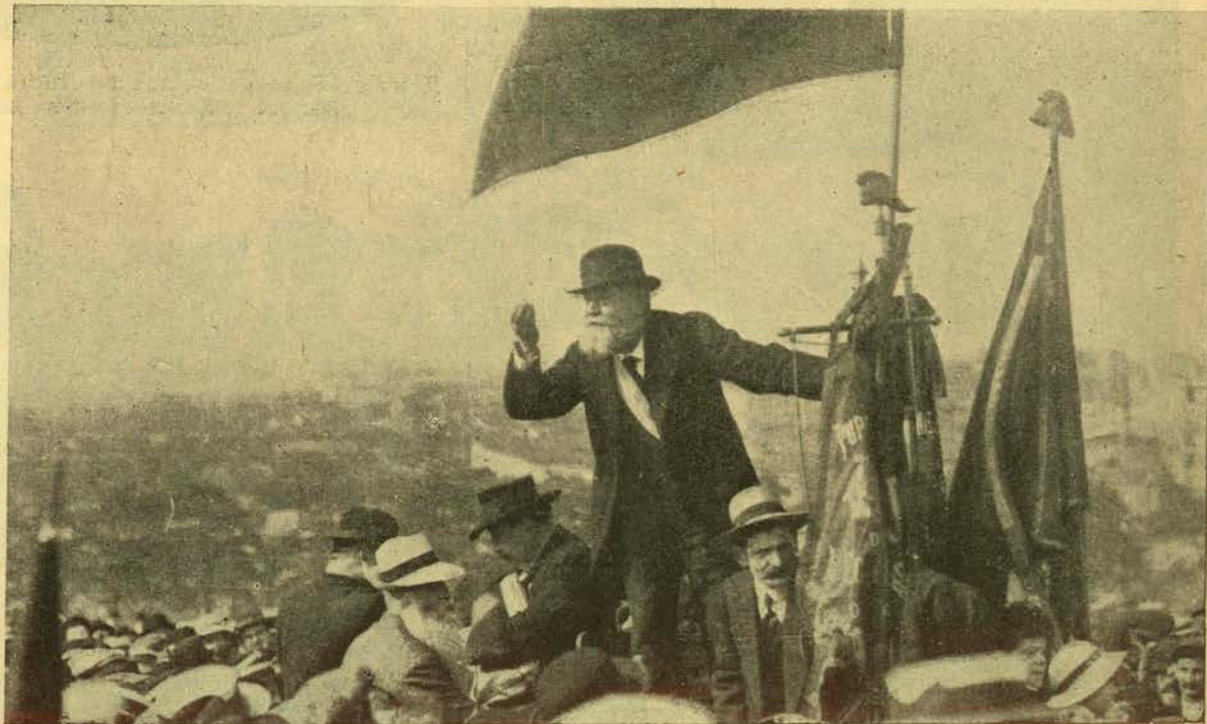

Райхінгер.

До XI річниці імперіялістичної війни.

Жан Жорес — секретар спілки військ. залізнич. запеклий ворог єдиного пролет. фронту.

Жан Жорес промовляє проти війни.

„СІЛЬКОР МАЛИНОВСЬКИЙ“.

Григорій Малиновський пише свого останнього передсмертного дописа „Червоний Урядник“.

Нижче—головний герой Димовщини — Попандопуло—чатує на селян...

Сценарій писав Д. Бузько на підставі документальних матеріалів. Щоб надати ще більшої історичної точності, кіно-фабрика перед постановкою вирядила в с. Димовку експедицію...

Чимало праці довелось докласти в справі добору акторів, що всі є портретами справжніх учасників процесу. Одеський губсуд брав діяльну участь у постановці, допомагаючи матеріалами й керівництвом тих своїх членів, що були в складі суду над Димовщиною.

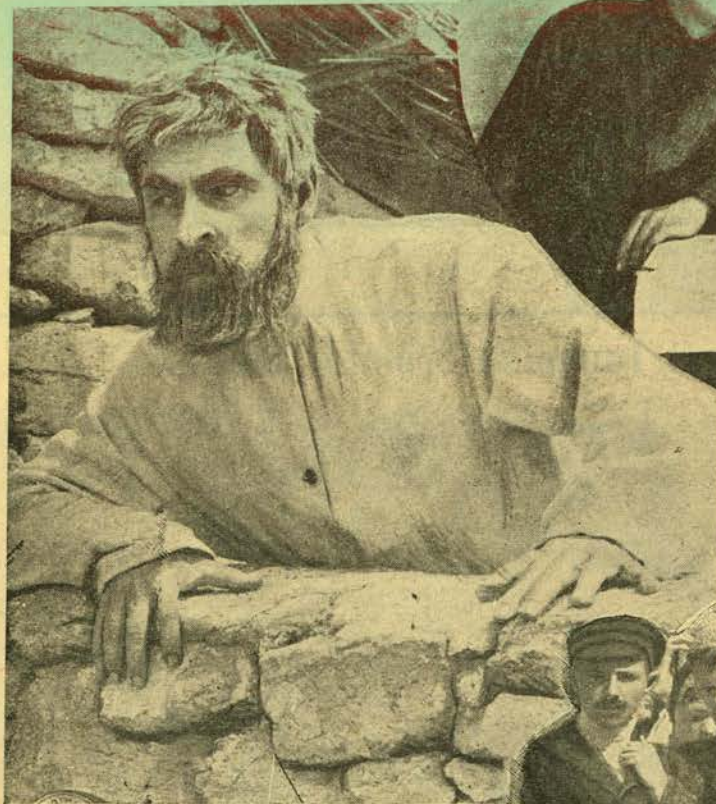
Картину ставив режисер Н. Сазонов, знімав оператор Дробин.

Картину в постановці пристосовано для села.

останнього передсмертного листа
„Червоний Урядник“.

Нижче— головний герой Димовщини
— Попандопуло— чатує на селян...

Праворуч— На сході голосують виключення Малиновського з комнезаму.— Хто проти?— Тільки Добровський підніс руку.

ЦЕ НАЗВА картини ВУФКУ, що її ось тепер закінчено на кінофабриці в Одесі. Ідея дати на фільмі сількорівське життя, боротьбу й героїзм вже давно виникла в редактораті ВУФКУ. А для того, щоб картина найбільше відповідала дійсності, було обрано сюжетом відому димовську справу.

Димовська „влада“ слухає знамените спростовання листів Малиновського.
„Ми все собравшиєся при пеніи третього интернационала“.

ФІЗКУЛЬТУРА

ТА СПОРТ

Легка атлетика.

З усякого роду літнього спорту легка атлетика, після плавби вважається за найкориснішу вправу, спортивно захоплююча вона в той-же час одним засобом фізичного розвитку.

Рівноманітність рухів, що сюди входять та рухів при тому природних сприяють гармонічному і всебічному розвитку всього організму. До легкої атлетики належать біг, скоки та кидання. У бігові на короткі

Старт бігу.

далеко попереду і тобі їх не настигнеш. Швидкість нервової передачі, швидкість, вміння зразу-ж прикласти свої сили—ось що розвивається на короткі дистанції.

На середні дистанції (800, 1000, 1500 метрів) вимагають, уже крім швидкості і витривалості. Тут напруження довше і більше. Тут план виступає вміння розподілити свої сили, щоб їх встачило

на довгі дистанції виробляють виключно витривалості.

У бігові на довгі дистанції не

дистанції (100, 200, 400 метрів) розвивається здатність в найменший час дати максимум швидкості.

Тут втрачає секунди несе за собою поразку і тому на старті (відкідання починають біг) бігун особливо повинен бути уважним до команди стартера. Трохи програв, твої супротивники

Пливання поділяються на пливання у довжину та височину. Як перший так і другі можуть робитись з розгону і без розгону. Крім того у височину стрибають ще за допомогою жердини.

Найефектнішими з стрибання у височину з розгону та з жердиною.

Техніка виконання грає тут виключне значіння.

Наслідки показувані найкращими в світі стрибунами просто такі феноменальні. Хіба не дивний скок у височину з розгону Осборна (Америка) 2 метри 0,3 сент., з жердиною Гофф (Норвегія) 4 метра 21 сент. чи уздовж 7 метр. 86½ сент. Хуббарт (Америка). У скокові розвиваються майже гармонічно всі м'язи тіла, але трохи більше ноги.

Кидання, куди належать штовхання ядра (7,28 кіло), кидання диска (2 кіло) списа й молота, розвивають руки і всі м'язи зверхньої частини тулуба.

Як бачимо, займаючись всіма видами, що належать до легкої атлетики, можна всебічно розвинути весь організм людини. Враховуючи це, органи фізкультури СРСР широко пропагандують культивування легкої атлетики в повному обсязі. Змагання звичайно влаштовуються у „многоборнях“, де переможцем виходить той, хто досягне однаково гарних наслідків і у бігові і у скоках і у киданнях. З кордоном, у буржуазних спортивних колах навпаки заохочується односторонність, викохуються знаменитості—чемпіонати: лише у бігові на 100 метрів чи тільки у скокові уздовж, без розгону і т. инш.

Останніми роками легка атлетика має широке розповсюдження в СРСР. Навіть у закутках нашого необсяжного Союзу уже здані в архив насаджени „соколами“ з „призволання“ царського уряду різні бруси, турніки, коні, на яких калічили інструктори нашу молодь.

Поширення легкої атлетики цілком зрозуміле.

Населення СРСР та особливо робітнича молодь цілком усвідомили собі величезну користь від цієї природної „гімнастики“. Займатись легкою атлетикою можуть і чоловіки й жінки і навіть підлітки 15–16 років. Крім того, придбання нескладних приладь для занять коштують зовсім недорого, що робить легку атлетика доступною кожному.

С. Павлов.

Старт бігу.

...далеко попереду і тобі їх не на-
...вигнати. Швидкість нервової передачі.
...можність, вміння зразу-ж прикласти
...своїх сил—ось що розвивається
...ном на короткі дистанції.

Середні дистанції (800, 1000, 1500 мет-
...вимагають, уже крім швидкості і
...втривалості. Тут напруження довше і
...перший план виступає вміння розпо-
...ти так свої сили, щоб їх встачило
...кінця.

Довгі дистанції виробляють виключно
...втривалість до витривалості.

У СРСР бігають на дистанції не
...більше як 5 тисяч метрів, чого цілком
...достить для виявлення витривалості люд-
...ського організму. А за кордоном що до
...нього зловживають, влаштовуючи уже не
...змагання, а „катування“ на 20 тисяч
...метрів, а то й на 40.200 метрів.

Остання дистанція, інакше звана
...марафонський біг“ дуже популярна се-
...ред спортсменів буржуазного заходу.
...Можна розумна людина огудить такий
...біг, коли учасники цілком знеможені,
...після зовсім нелюдського напруження
...падають непитомні.

До бігу на довгі дистанції належать
...так звані „кросекроутри“—цеб-то біг у
...природних умовах—не на майдані, а по
...полях, лісових стежках, через струмки.

Цей біг в розумінні впливу на організм є найкориснішим: різноманіт-
...ність обстановки, що змінюється на кожному кроці, гарно впливає на
...нервову систему, свіже повітря полів і лісів укріплює легені й серце.

Нарешті найліпший біг—з бар'єрами на 110 метрів. Завдання бігуна
...мога швидче пробігти цю дистанцію одночасно перестрибуючи через
...розставлені на шляху 10 бар'єрів в 106 сант. височиною. Вся вмілість тут
...полягає в тому, що бігуни повинні не **стрибати**, а наче переступати через
...бар'єр, при чому голова бігуна в момент знаходження над бар'єром, не
...повинна підніматись вище його зросту,

Існують ще різні колективні біги, що мають широке поширення у СРСР
...зокрема на Україні, вони полягають ось у чому: кожен бігун біжить
...належну йому дистанцію, передає особливу палицю (естафету) своєму
...товаришеві по команді, той пробігаючи свою віддаль, передає третьому і
...так далі.

В кінцевому підсумкові виграє команда, що найшвидче всіх пробігла
...всі сумовані віддалення.

Звичайно, цілком зрозуміло, що при різному бігові, розвиваються голов-
...ним чином, м'язи ніг, але у бігові беруть участь, особливо на короткі
...дистанції, руки й живіт.

Укріплюються легені.

...вив, твої суп-
...противники

Поширення легкої атлетики цілком зрозуміло.
Населення СРСР та особливо

робітничу молодь цілком усвідомили собі
...величезну користь від цієї природної
...„гімнастики“. Займатись легкою атле-
...тикою можуть і чоловіки й жінки і на-
...віть підлітки 15—16 років. Крім того,
...придбання нескладних приладь для зя-
...нять коштують зовсім недорого, що
...робить легку атлетику доступною кож-
...ному.

С. Павлов.

Стрибання в гору з розбігу.

— Для фіз-
...культурного
...поєднання
...міста з селом
...два Харків-
...ські гуртки
...„Балабанов-
...ці“ й Кому-
...нальник“ їз-
...дили недавно
...в с. Васищево
...й робили там
...показові
...спортові
...вправи.

Фініш бігу.

**ЦЕНТРАЛЬНЫЙ БАНК
КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА и ЖИЛИЩНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА
„ЦЕКОМБАНК“**

Основной капитал—Руб. 40.000.000.

ПРАВЛЕНИЕ: Москва, Ильинка, 8.

ТЕЛЕФОН Секретариата 3-77-67.

**Учредителями банка
являются:**

НКФ СССР, НКТруд СССР,
НКВД РСФСР, БССР, УССР,
ЗСФСР, УЗБЕКИСТАНА и
ТУРКМЕНИСТАНА, ВЦСПС,
ГОССТРАХ СССР, и МОСГОР-
БАНК.

**Банк имеет своей
целью**

содействие восстановлению и раз-
витию коммунального хозяйства и
жилищного строительства на всей

б) на срок до 25 лет: на
строительство жилых помещений
указанные ссуды выдаются Мест-
ным Советам, Рабочим Жилищ-
но-Строительным Кооперативным
Товариществам, Общеграждан-
ским Жилищно-Строительным
Кооперативным Товариществам,
застройщикам земельных участ-
ков, а также и частным лицам.

Равным образом Банк производит

**все краткосрочные
операции:**

НКФ СССР, НКТруд СССР, НКВД РСФСР, БССР, УССР, ЗСФСР, УЗБЕКИСТАНА и ТУРКМЕНИСТАНА, ВЦСПС, ГОССТРАХ СССР, и МОСГОР-БАНК.

Банк имеет своей целью

содействие восстановлению и развитию коммунального хозяйства и жилищного строительства на всей территории СССР.

Банк производит:

выдачу долгосрочных ссуд:

а) на срок до 10 лет: на капитальные затраты по устройству, оборудованию, расширению и восстановлению сооружений и предприятий коммунального хозяйства. Ссуды выдаются Местным Советам и Коммунальным Трестам и

Банк состоит в корреспондентских отношениях со всеми городскими и коммунальными банками, а также с Госбанком и другими центральными кредитными учреждениями Союза ССР.

ным Советам, Рабочим Жилищно-Строительным Кооперативным Товариществам, Общегражданским Жилищно-Строительным Кооперативным Товариществам, застройщикам земельных участков, а также и частным лицам.

Равным образом Банк производит

все краткосрочные операции:

учет векселей и иных долговых обязательств; выдачу ссуд на срок до 9 месяцев, а равно открытие кредитов в форме специальных текущих счетов (онколь) и корреспондентских счетов под залог товаров, товарных документов, ценных бумаг и проч.; переводные, комиссионные и инкассовые операции; прием и выдачу денежных вкладов без ограничения суммы: на текущий счет срочных и бессрочных.